

N Nr. 1

1. JANUARNUMMER 1943

Belgia 3.— fr. / Böhmen-Mähren 4.— kr. / Bulgaria 8 lewa / Danmark 50 øre / Finland 4.50 mk. / Frankrike 5 fr. / Hellas 150 drs. / Italia 3 lire / Kroatia 6 kuna / Nederland 25 cents / Norge 50 øre / Portugal 2.— esc. / Romania 20 lei / Serbia 6 dinar / Sverige 55 øre / Sveits 50 rappen / Slovacka 3 ks. / Spantia 1.50 pts. / Tyrkia 20 kurus / Ungarñ 40 fillér / Sørsteiermark, Ostland 40 Pig

Signal

Foran trans-
porten til troppeenheten

„Årgang 1943“

Til artikkelen: „De sterkeste“
dette nummer



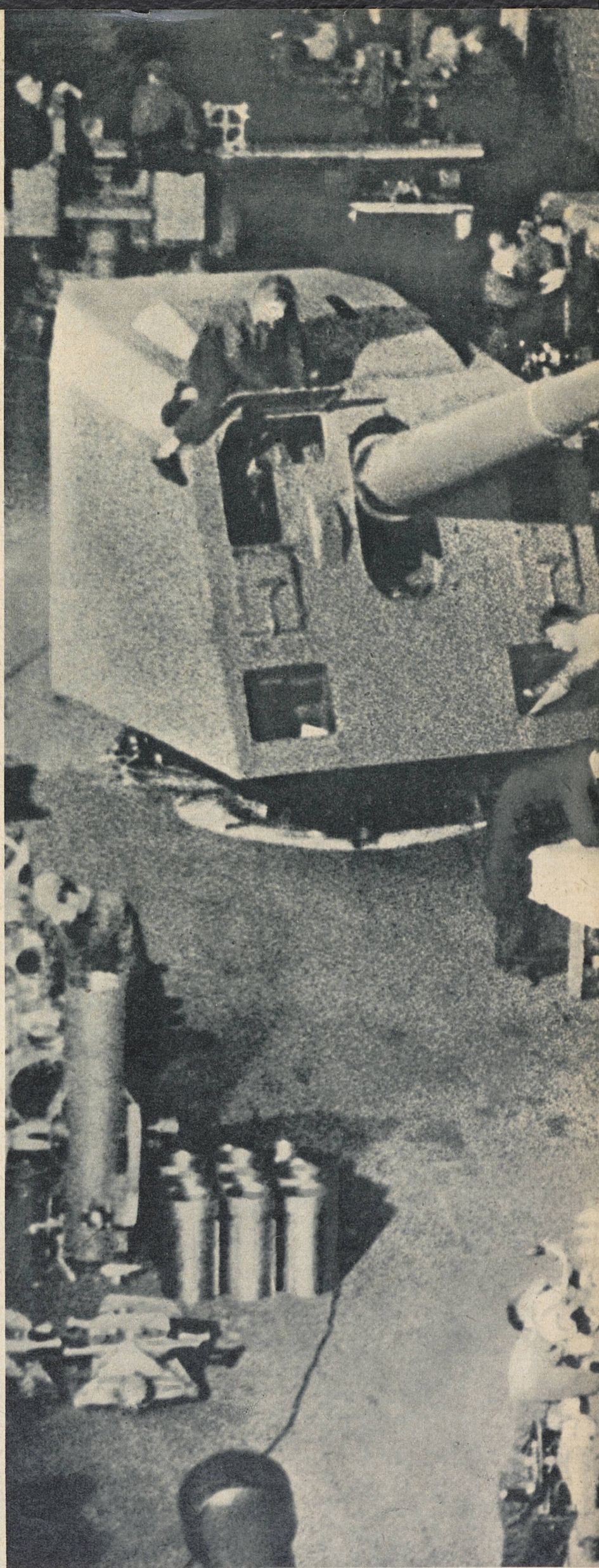
TOSCA

EAU DE COLOGNE

ET FREMRAGENDE PRODUKT
FRA VERDENSFIRMAET

N^o 4711.

FOR FESTLIGE STUNDER
Duft og friskhet, ynde og charme
— takket være den kostelige 4711
"Tosca" Eau de Cologne, en vellykket
kombinasjon av forfriskende, klassisk
Eau de Cologne og parfymen "Tosca"s
henrivende duft.



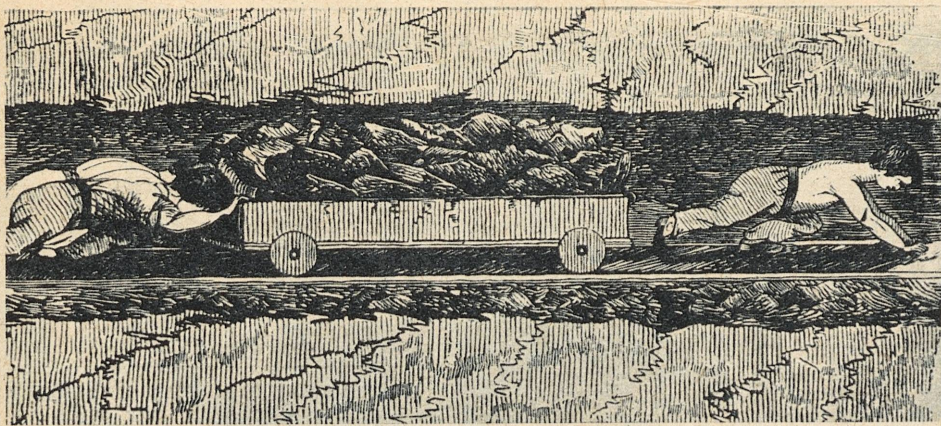
FOR SLAGET I



ATLANTERHAVET

Mens nye krigsskip vokser opp på beddingene, blir våpnene for dem bygd i spesialfabrikker, som ligger spredt over halve Europa

PK-Foto:
Krigskorrespondent Weidenbaum



Utbytteren: Ifølge „Hansard's Parliamentary Debates“, årgang 1936/37, var — etter en telling som ble foretatt 12. desember 1936 — 17044 gutter under 16 år beskjeftiget i Storbritannias underjordiske kullgruver. „Englenderen skryter av“, sier B.G. Shaw i „The man of destiny“, „at enhver slave blir fri så snart han setter sin fot på britisk jord, og på samme tid selger han sine fattiges barn som knapt har fylt 6 år, til fabrikkherrene, som lar dem utføre 16 timers slavearbeid om dagen“



Spekulanten: På verdens børser er det daglige brød, er hvete og leivensmidler, spekulasjonsobjekter for private spillere som — sanksjonert av den liberale økonomis prinsipper — etter ønske iscenesetter prisstigning og prisfall; folk som ikke er ansvarlig overfor noen og hvis konkurransemetoder allerede har prisgitt hele land til hungersnød



Utleieren: Dette bilde viser huseiere i Stepneydistriktet i London som har barrikadert seg, fordi en av leierne skulde settes på gaten. Ofte dreier det seg bare om ukeleie på noen få shilling. Huseierne består av selskaper som „London Property Investment Trust“, der i 1923 utbetalte en dividende av 250 pund på hver grunnaksje av 5 pund. I 1931 betalte det sågar 710 pund. I løpet av ni år tok altså aksjonærene inn en dividende på 80 000 prosent

For den slags næringsdrivende har det nye Europa ingen plass lenger

Har den private driftsherren noen framtid?

Av professor Dr. Heinrich Hunke, Berlin

Dette spørsmål er i dag gjenstand for en livlig diskusjon og vekker på forskjellig hold en viss bekymring. I nedenstående artikkel gir „Signal“ et helt klart og positivt svar på spørsmålet, men viser også samtidig ved en rekke karakteristiske eksempler, hvilken arbeidsgivertype no har utspilt sin rolle i Europa, hvor den ikke lenger vil finne noe virkefelt

Det er alltid vanskelig å forutsi den framtidige utvikling; for da må man være klar over det vesentlige og skjelve det fra det som er av underordnet betydning. Dette er noe som enhver kjenner til, der har beskjeftiget seg inngående med en spesiell oppgave. Så meget mer gjelder dette ved behandlingen av problemer som er blitt påvirket av de store omveltninger i vår tid, der kanskje vil øve en avgjørende innflytelse på deres løsning. For de gamle synsmåter som har gitt problemene deres mening og forklaring, er imidlertid selv blitt gjenstand for skarp kritikk. Hvilken stilling skal man imidlertid innta overfor problemer der, som f. eks. de økonomiske, omfatter meget komplekse størrelser, hvis enkelte faktorer meget vanskelig kan isoleres og enno vanskeligere riktig bedømmes med hensyn til deres betydning for det store hele?

For å gi det ovenfor anførte en mer konkret form, kan vi ta for oss som eksempel Berlins næringsliv. Ved utgangen av 30-årskrigen hadde Berlin 6000 innbyggere. Ved begynnelsen av det 19. århundre var det allerede 175 000 mennesker. I 70-årene i det forrige århundre nådde innbyggertallet milliongrensen. Deretter er Berlin stadig hurtigere og hurtigere rykket inn i rekken av de store verdensbyer og blitt stor, skjønt hverken naturrikdommer eller andre goder, heller ikke en særlig gunstig beliggenhet, har begünstiget utviklingen. Det kan ikke herske noen tvil om at byen bare er blitt stor fordi at her har politisk dådskraft, handelspolitisk innsikt, initiativrik foretaksomhet, vitenskapelig forskning og befolkningens arbeidskraft

virket sammen på en særlig hellbringende måte. Den politiske utvikling ga grunnlaget til Berlins vekst, for denne by vilde ha forblitt en liten by, hvis ikke Det tyske rike med Preussen som mellomledd var blitt en verdensmakt. Det var de prøyssiske kongers omfattende handelspolitiske forutseethet som ga spiren til Berlins næringslivs oppståen og vekst. I det 19. århundre har så det private initiativ brakt denne begynnelse til full utfoldelse. Og den vitenskapelige forskning og arbeidernes intelligens har gjort sitt til å muliggjøre, underbygge og øke dette oppsving.

Dermed har vi foreløpig forklart noe av hemmeligheten ved utviklingen av Berlins næringsliv. Den videre fordyppning av problemet fører imidlertid til vanskelige og langvarige drøftelser, for allerede den rolle som politikken spiller, er gjenstand for forskjellig bedømmelse. Liberalismen erklærer at den private foretaksomhet er den drivende kraft i det økonomiske system. Planøkonomi i enhver avskygning benekter fullstendig den private foretaksomhet.

Med hensyn til dette spørsmål må der imidlertid no treffes en avgjørelse; for hele den økonomiske organisasjon er helt avhengig av om det svares ja eller nei på dette. Hva er no det sanne forhold? Er en driftsherren et vesentlig ledd eller bare et tilfeldig produkt i nutidens og framtidens økonomiske organisasjon?

Driftsherrens masker

Svaret på dette spørsmål må begynne med en nærmere definisjon av hva vi forstår ved en driftsherren. Herunder



An Argument Without Words

Det arbeidende menneske som maskin: Det beryktede Taylor-system, den av amerikaneren F. W. Taylor oppfunnet systematiske mekanisering av det arbeidende menneske, kunde bare oppstå i en kapitalismens blomstringstid, hvor man hemningsløst søkte å tjene penger og gjorde fabrikkarbeideren til en robot

må man imidlertid straks betone, at der intet er vunnet ved den gjengse oppfatning, at driftsherren er den som bærer den virkelige risiko for bedriften. Hvis denne definisjon var den riktige, så kunde enhver juridisk person, ethvert arvefellesskap, men også enhver person med begrensede forretningsmessige kvalifikasjoner være driftsherre. Det ligger klart i dagen at man derved bare kommer til en formal forklaring på problemet, som ikke gir oss noe som helst innblikk i det virkelige økonomiske liv. Dette vilde være akkurat det samme som når f. eks. en læge konstaterer at et menneske kan leve med bare en halv lunge. For dermed er det ikke på noen måte sagt noe med almen gyldighet om den egentlige betydning av denne innretning.

Likeledes forhindrer en rekke typer på driftsherrer, som uten videre blir betraktet som sådanne, en virkelig innsikt i det problem som angår driftsherres betydning. Det vil si, vi tviler ikke på at der finnes slike driftsherretyper, men spørsmålet er bare om de representerer den virkelige driftsherres vesen.

Enkelte ser i driftsherren kapitalisten, profittjegeren, som overalt værer det sted hvor man kan gjøre en forretning, en som hopper opp jordens skatter og stadig øker dem. Driftsherren er dermed hin klassiske bourgeois, som en gang er blitt skildret av Sombart, og selv om man tar avstand fra ham, så omsveves han dog av en viss romantikk. Man kunde nok ha lyst til å være delaktig i dette økonomiske system, uten riktignok å utsette seg for farene ved det liberale system, krisene og maktkampene. Der dukker opp et idealbilde som går ut på å sikre seg denne verdens fordeler og fjerne dens ulemper; det dreier seg her om det middelalderlige laugsystem med de strenge adgangsbestemmelser, behovskontroll og faste norm for den nødvendige ernæring. Herunder overser man riktignok at driftsherrens gjøremål, ved siden av en maksimal energi, forutsetter en maksimal frihet til deres utøvelse. Å fornekte denne, betyr å eliminere grunnlaget for driftsherrens stilling.

Andre igjen betrakter driftsherren som arbeidsgiveren, og i denne forbindelse tenker de straks på den såkalte jernharde lønnslov, på den industrielle reservearmé og på klassekampen. Driftsherren er for dem det samme som en utbytter. Også her forsøker et nytt ideal å trenge seg fram, det er likhetens ideal som dukker opp, og driftsherren blir erstattet med funksjonæren.

En tredje gruppe ser, selv om de ellers tar avstand fra de åndelige grunnlag for likhetsprinsippet, i driftsherren likeledes forvalteren og da myndighetenes representant. Man noterer seg her med beklagelse, hva den annen gruppe lengter etter, men man betegner denne utvikling som en uunngåelig skjebne. Og det kan ikke bestrides, at det virkelig er så at statens inngrep i stadig sterkere grad innskrenker driftsherrens frihet. Hele verdensøkonomien har jo gjort spranget til en — av nød eller prinsipp — fra oven ledet økonomi og dermed gjort driftsherren til bare å være et utøvende organ for myndighetenes kompetanse. Funksjonærenes antall og makt er i stadig stigende.

Prototyper på utbyttersystemet:

Det er ikke bare et tilfelle, at navnene på noen av det liberale næringslivs framgangsrikste driftsherrer er forbundet med de største skandaler i den nyere økonomiske historie — for disse driftsherrer var ingen unntagelsesfenomener i et ellers sunt system, men prototyper på den herskende form for næringslivet. Denne type vil man imidlertid ikke kunne finne mer i det nye Europa, da det næringslivssystem som var forutsetningen for deres virksomhet, ikke lenger vil eksistere



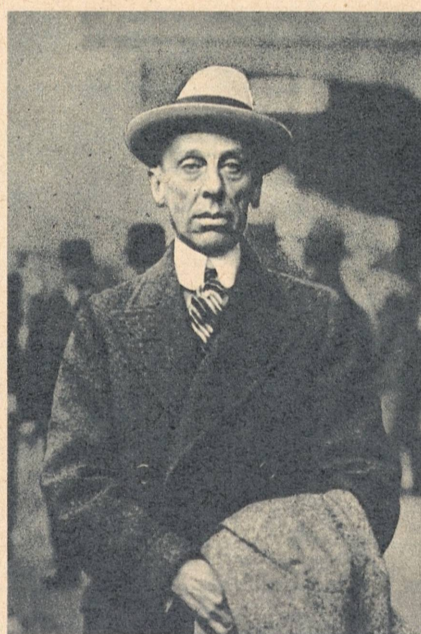
Camillo Castiglioni, sønn av en rabbiner i Triest, brakte ved verdenskrigens utbrudd nesten hele den østerrikske flyindustri på sine hender. Ved levering av mindreverdige apparater og motorer til høyeste priser, fant hundrer av tapre flyvere døden. Da alle disse Castiglionis skumle manøvrer endelig ble kjent, unndro han seg sin dom ved å flykte



Sir Victor Sassoon er den yngste av den orientalske familie Sassoon, der tjente sin første formue ved illegal import av opium til China. Det var først og fremst denne familie som i samspill med den engelske regjering, drev China inn i opiumskrigen. Sir Victor arvet firmaet i Bombay og betraktes i dag som en av de største spekulanter i verden



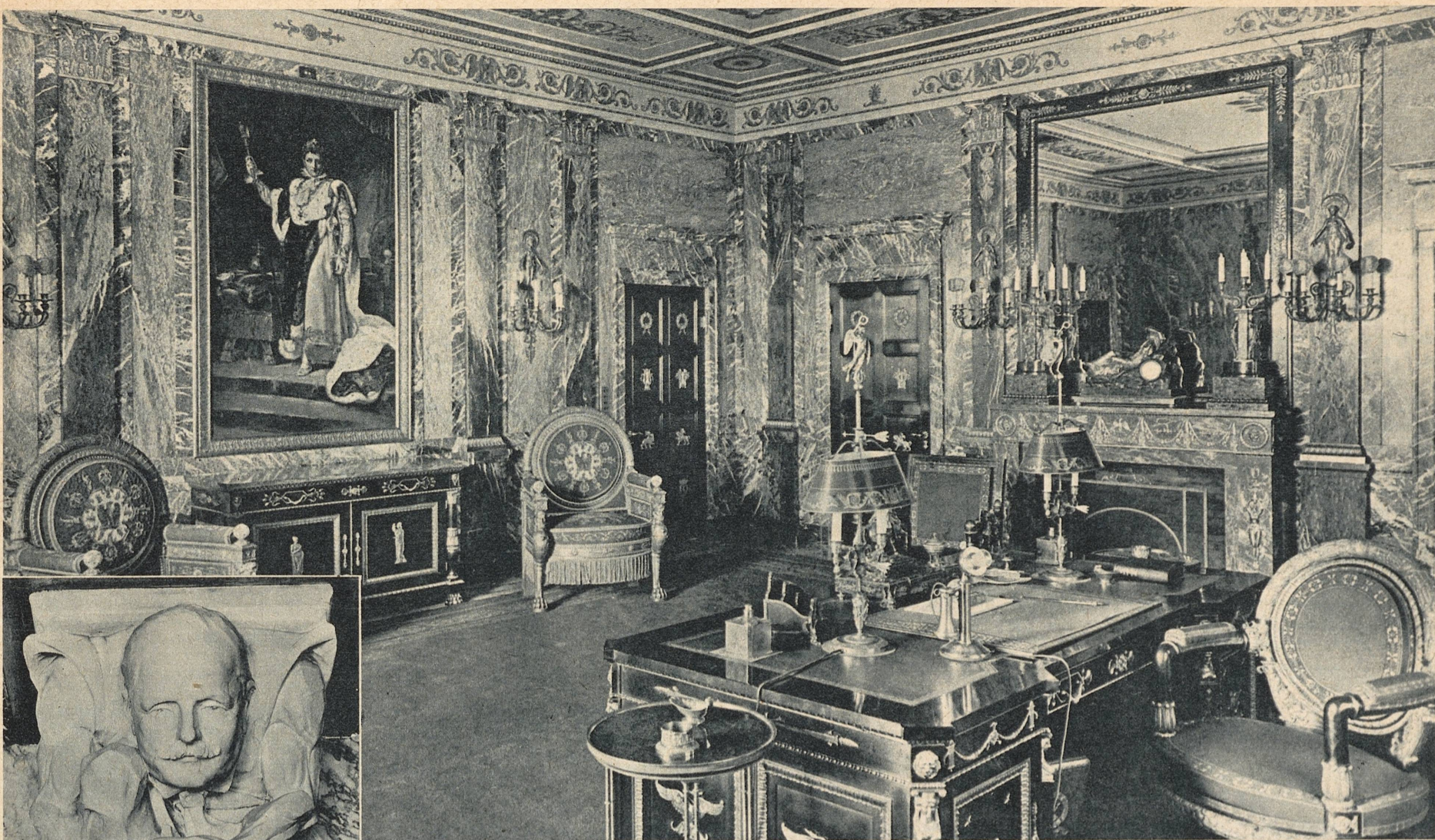
Sir Basil Zaharoff, var alle tiders største våpenleverandør. Han leverte våpen til boerkrigen, til Balkankrigene, til den russisk-japanske krig — og det til begge sider. Han finansierte de 17 revolusjoner i Hellas mellom 1910 og 1936, og feltoget mot tyrkerne. Men verdenskrigen var hans livs største forretning. Fra 1875 var han agent for „Intelligence Service“ — sikkert ikke til skade for hans private forretninger



A. P. Sloan, presidenten for General-Motors-Comp., har startet den største avbetalingsforretning i verden. Man spekulerte bevisst i de kjøperes lettsindighet som i alminnelighet ikke har penger nok til å kjøpe luksusartikler. Før krigens begynnelse hadde avbetalingsforretningene i Amerika 80 % av alle møbler, 10 % av alle juveler, 90 % av alle automobiler og 90 % av alle radioapparater på handen, og presset 10 til 30 % renter av sine kunder



Alfred Løvenstein, den belgiske finansmann som i 1928 på en mystisk måte styrtet ut av sitt privatfly over Kanalen, var en hasarder. Hans prospekter og løfter fascinerte tusenvis av småsparere og rentierer som betrodde ham sine penger — og mistet dem med ham. Han var typen på den uproduktive finansmann som bare opererte med tall; han kjente ikke noe til de fabrikker han eide, han interesserte seg bare for kursen på aksjene sine



5- og 10-cents-mannens arbeidsvarelse. Frank Woolworth, der som Napoleons-beundrer utstyrte sitt privatkontor med kostbare møbler av Napoleons tidligere eiendeler, spekulerte i cents og tjente millioner på det. Han har alltid gjort seg umake med å gi sitt verdensforetakende en sosial note utad, og betonte gjerne at detaljbutikker med billige varer var et virkelig behov for de mindre bemidlede befolkningslag. Men i virkeligheten skadet han ofte med sine dårlige varer så vel småindustrien og handverket som kjøperne



Woolworth teller sine dollar. I inngangsportalen til firmaet Woolworths hovedbygning er denne groteske skulptur av innehaveren anbrakt på et søylehode

Endelig gis der en fjerde gruppe av betraktere som identifiserer driftsherren med teknikeren. De henviser til at man ikke kan forestille seg næringslivet uten den moderne teknikk og at teknikeren riktignok i tidligere tid stadig bare har spilt en tjennende rolle, men at dette no må bli annerledes. Og dessuten er driftsherrens oppgave — hvis det har eksistert en sådan — i dag blitt avløst av det ordnede handelsmarked og av statens regulering av de foreliggende oppdrag og ordrer. Det kan ikke betviles at også denne argumentasjon inneholder en virkelig sannhetens kjerne, mens man på den annen side ikke ustraffet kan se bort fra, at det ved siden av teknikken også gis en selvstendig økonomisk oppgave og innsats. Teknikken formår meget, men dens virkninger tar ikke form i den tekniske sfæres rus, men i den tekniske fornuft som er representert i økonomiens verden, i hvilken de økonomiske krefter som hitrører fra arbeidsinnsatsen, de forhåndenværende råstoff og næringsmidler, trekker opp snevre grenser, som teknikken nok kan utvide, men ikke sprengre eller se bort fra. Man kunde gjerne gå videre i behandlingen av disse gjengse anskuelser om driftsherren, men det vilde ikke føre til noen dypere erkjennelse av problemet.

Sannheten om driftsherren

En avgjørelse med hensyn til driftsherrens vesen kan bare treffes

ved å konstatere om kapitalisten, arbeidsgiveren, funksjonæren eller teknikeren virkelig er driftsherren eller om han bare tilfeldig opptrer under denne maske. La oss ta et eksempel for å gjøre det tydeligere: Den eneste praktiske form for organisasjon av masser er ubestridelig den militære, dvs. enhver masse kan bare organiseres ved å inndele den i ledere og ledede — i offiserer, underoffiserer og mannskaper. Og dette gjelder for alle epoker, alle statsformer og alle anskuelser. Med andre ord, en offiser kan opptre som landsknektfører, som befalende i et borgervern eller som en moderne offiser, man kan velge eller utnevne ham, gjøre ham finansielt delaktig i det militære resultat eller ikke, den ene ting står ubetinget fast, at enhver ledelse av masser ikke er tenkelig uten førere og underførere og uten disiplinens element. I forbindelse med vårt tema forlanger dette eksempel svar på spørsmålet om driftsherrens stilling tilsvarende en slik naturlig organisasjonsform i det økonomiske liv og hvor i dens karakteristiske betydning består.

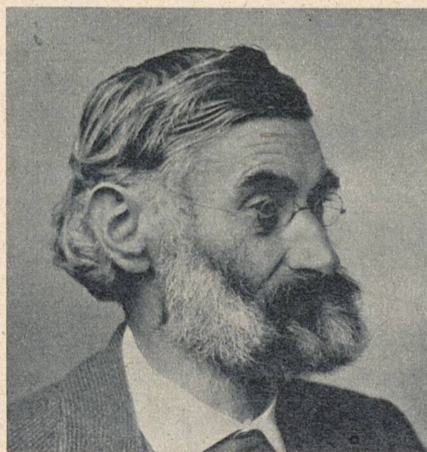
Ved en nøyere undersøkelse viser det seg, at en driftsherre virkelig kan besitte enkelte eller alle ovennevnte egenskaper, men at de allikevel ikke til fulle karakteriserer ham.

Således kan den rent materielle ervervsstreben meget ofte og hos mange mennesker være det eneste motiv for deres økonomiske innstilling. Men den påstand af en personlighets skapende kraft alene er avhengig av den materielle ervervsstreben, kan allikevel ikke bevises. Den er en abstrakt konstruksjon, oppstått i en tid der isolerte det indu-

stridrivende menneske som et slags „homo oeconomicus“ fra de øvrige livsforhold. Men livet selv viser oss, at flid, arbeidsglede, oppfinnerånd, teknisk begavelse og forutseenhet ikke er mindre viktig i næringslivet enn ervervsstrevet. Det dreier seg sikkert ikke bare om et enkelt tilfelle, når Alfred Krupp en gang kunde si til sine arbeidere: „Jeg begynte bare med noen få folk; de tjente mer og levde bedre enn jeg; slik gikk det i nesten 25 år med bekymringer og møysommelig arbeid, og da jeg så kunde beskjefte et større antall arbeidere, var allikevel

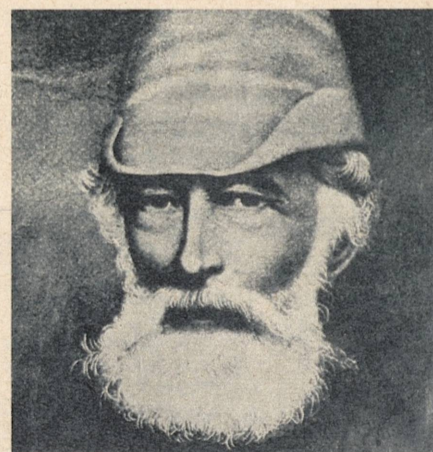
min formue mindre enn den som mannen arbeider i støpestålfabrikken besitter i dag.“ For statens forretningsdrift gjelder imidlertid uten innskrenkning det som der Führer uttalte ved de tyske riksbaners 100-årsfest: „De betyr en advarsel overfor den kapitalistiske doktrins private krav. De er et levende bevis på at man meget vel kan styre et fellesskapsforetakende uten privatkapitalistisk ledelse.“

Også funksjonen som arbeidsgiver er bare én side av driftsherrens virksomhet. Vi har nemlig på grunn av den falske inndeling av de arbeidende



Forbilder på nye driftsherrer:

Ernst Abbe, fysiker og seinere leder av Zeiss' optiske fabrikker i Jena, gikk til et skritt som en driftsherre sjelden har gjort: Han ga sin formue til fabrikkens overførte den i den bekjente Carl-Zeiss-Stiftung og arbeidet videre som før. Han innførte sosiale innretninger og betalte gode lønninger, men verkenes fortjeneste skulde etter hans vilje hverken tilfalle direktøren eller arbeiderne, men selve verket



Alfred Krupp, den verdenskjente tyske industridrivende, skrev høsten 1871 i et brev fra England: „Vi vil bare ha trofaste arbeidere som i hjerte og handling er taknemlige for at vi gir dem levebrød, og vi vil behandle dem med all mulig menneskekjærlighet og sørge for dem og deres familier. De skal tjene det maksimum som en industri kan by på — ellers oppgir vi en industri, hvor våre folk må sulte“



De boliger som Londons store grunnbesittere eier. De bor riktignok ikke der selv, men de eier grunnen som Londons beryktede slumkvarterer er bygget på. Tolv lordar og hertuger er eiere av Themsebyens største grunneiendommer, og deres uhyre rikdommer stammer for størstedelen fra leien for de elendigste arbeiderboliger. En inntekt på 900 000 pund er ingen sjeldenhet. Prosjekter om å utrydde slumkvarterene blir stadig på ny boikottet av huseierne

mennesker i arbeidsgivere og arbeidere vent oss til i driftsherren først og fremst å se arbeidsgiveren. I virkeligheten er imidlertid driftsherrens primære oppgave å gjøre en innsats i næringslivet og ut fra dette grunnlag får arbeidsgiverfunksjonen først sin legitimasjon.

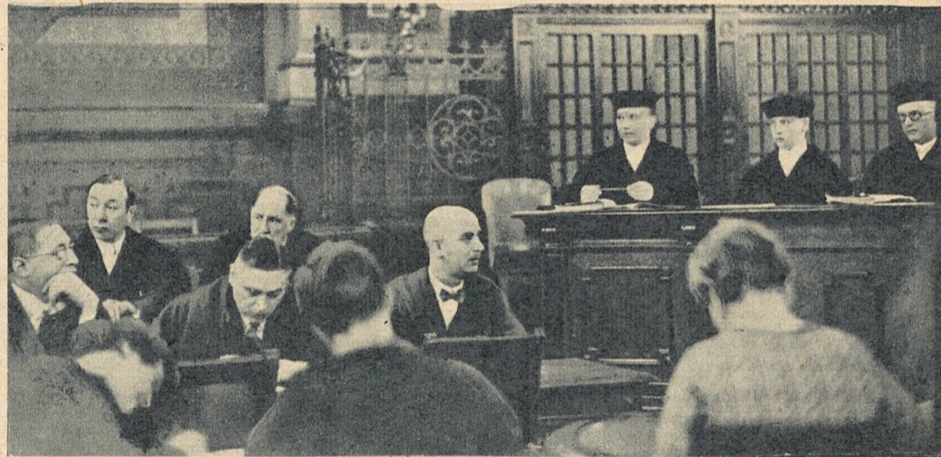
Like så lite kan driftsherren settes på like fot med funksjonæren eller myndighetenes representant. Og det er virkelig likeså galt å hevde at driftsherren er en funksjonær, som å si at en funksjonær ikke kan være driftsherre. For erfaringen viser, at overalt, både i stats- og privatbedrifter blir de avgjørende framskritt iverksatt av en foretaksom kraft, akkurat som forvaltningsfunksjonæren spiller den samme rolle i forvaltning og industri. Disse funksjonærens antall og makt stiger stadig. Men de lever alle av de enkeltes initiativ og skapende kraft.

Heller ikke driftsherre og tekniker er identiske. Teknikeren kan nok være driftsherre, men da ikke på grunn av sin tekniske begavelse, men på grunn av sin foretaksomhet. Det vil ikke falle noen inn, i det militære liv å sette den tekniske oppgave og de tekniske kvalifikasjoner på like fot med den taktiske og strategiske oppgave og med de egenskaper som en ledelse må ha for å løse den. Derimot blir teknikken innordnet i soldatens verden for dermed å understøtte ham. Akkurat det samme må gjelde i næringslivet.

Alt i alt lærer den historiske og vitenskapelige analyse, at driftsherren ganske enkelt er den personlighet i næringslivet som leder og utformer

et foretakende. Den er å finne i små og store bedrifter, i det private næringsliv og i staten og kan ikke erstattes med noe annet. Naturligvis er det så, at forhold og institusjoner, kapital og oppfinnelser leverer økonomiske muligheter, men alltid kun for de menn som vet å gjøre bruk av dem. Man kan derfor meget vanskelig vurdere virkelige driftsherretyper med hensyn til deres betydning for oppfyllelsen av enkelte oppgaver og for det hele næringsliv. De har meget til felles med skaperne av det politiske liv og med vitenskapens store representanter. Akkurat som disse, søker de ut problemene og kjemper for å løse dem, konsentrerer kreftene og skaffer nytt virkefelt for mange.

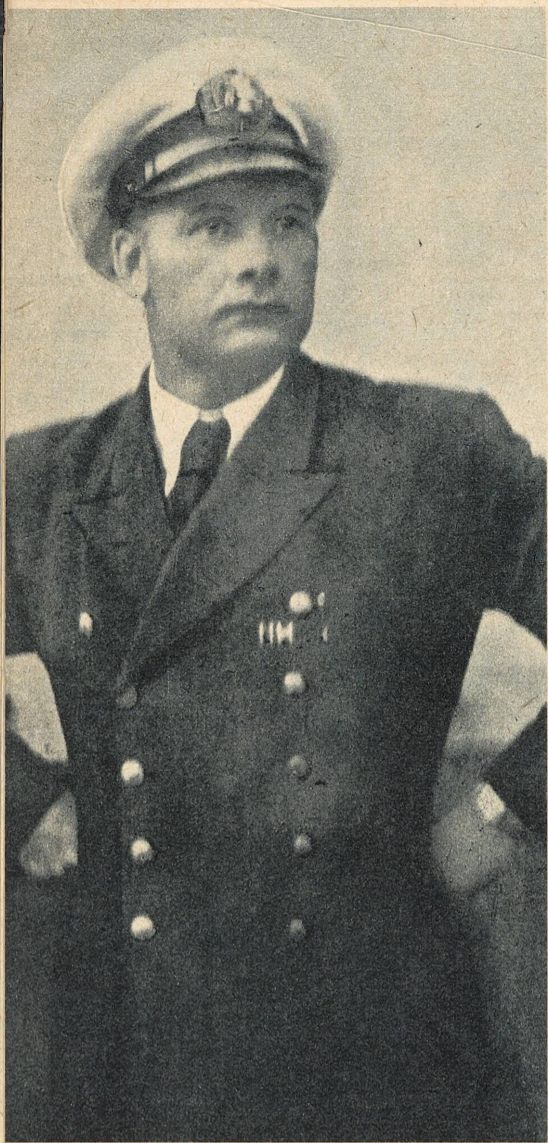
Dette vil heller aldri ble annerledes, for driftsherren er oppfinneren, oppdageren, organisatoren og oppdrageren i næringslivet. Han er oppfinneren i økonomisk betydning. Det er hans oppgave å omsette oppfinnelsen i skapende produksjon. Bare den som selv har opplevd hvor lang den veg og hvor store de vanskeligheter er, som ligger mellom det første tekniske forsøk og den industrielle storproduksjon, vet hvor ansvarsfull og stor denne driftsherrens oppgave er. Likeså viktig er den annen oppgave som går ut på å åpne nye markeder, oppdage nye behov og å muliggjøre deres tilfredsstillelse. For å løse begge disse oppgaver, må han kunne koordinere de økonomiske forhold. Derved oppnåes ved hans organisasjon av de enkelte medarbeideres maksimale kvalifikasjoner et optimum av resultat for alle. Og utformingen av hele bedriften til høyeste økonomi,



En bestillingskandale av største dimensjoner var det som ble behandlet under Barmat-prosessen i Berlin. De fire brødre Barmat betraktet det som et „foretakende“, ved direkte bestikkelse av offentlige funksjonærer å gjøre kjempemessige forretninger og snøt alene Det tyske rike for 39 millioner. Etter denne prosess fulgte i 1937 en ny prosess i Nederland, der avslørte nye bedragerier av Barmatbrødrene, som kostet den belgiske National-Bank 34 millioner



En børs-skandal av største målestokk var i 1938 den overraskende arrestasjon av New Yorks børs-president Richard Whitney, medlem av en av de ti rikeste familier i Amerika. Som innehaver av et kjent meglerfirma hadde han underslått depotpenger og ble dømt til en langvarig tukthusstraff i Sing Sing. Med en lang rekke av slike kandler har driftsherrene i det fritt konkurrerende næringsliv ofte blottstilt seg på den krasseste måte. Det kommende Europa vil få et økonomisk system, som ikke gir noe grunnlag for den slags driftsherrer



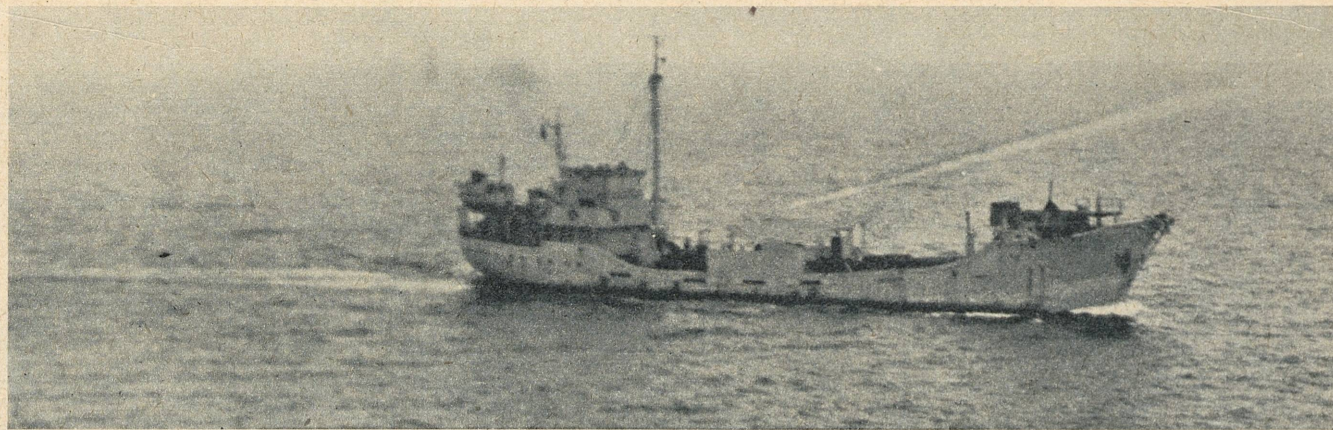
Vil det gå godt?

På brua på et konvoiskip,
mens en fiendtlig torpedo
farer mot et tysk tankskip

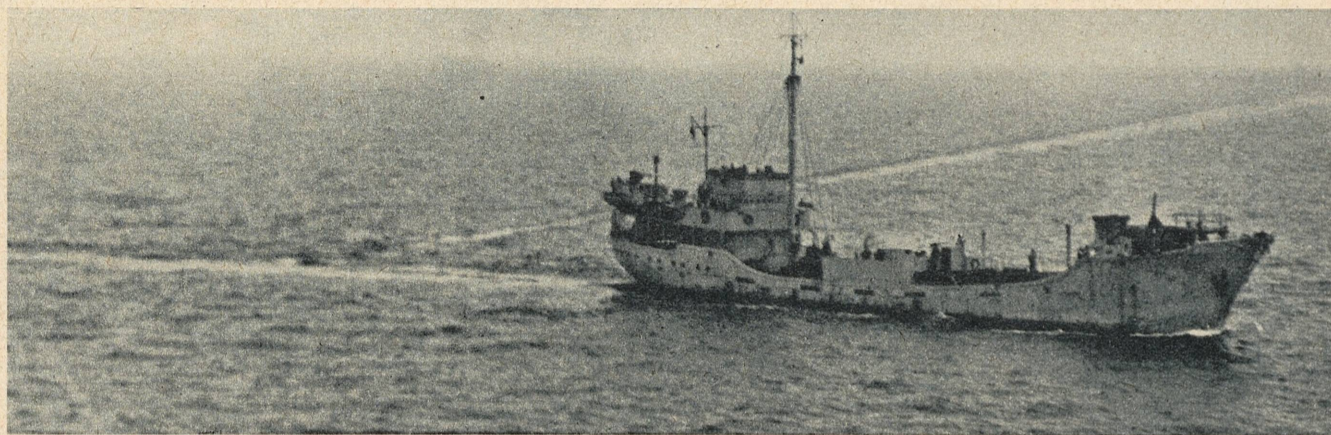
sparsommelighet og ferdighet henger nøye sammen hermed. Det er derfor ikke for meget sagt når man hevder, at driftsherren er et uunnværlig ledd i næringslivets kjede.

Den private driftsherres betydning

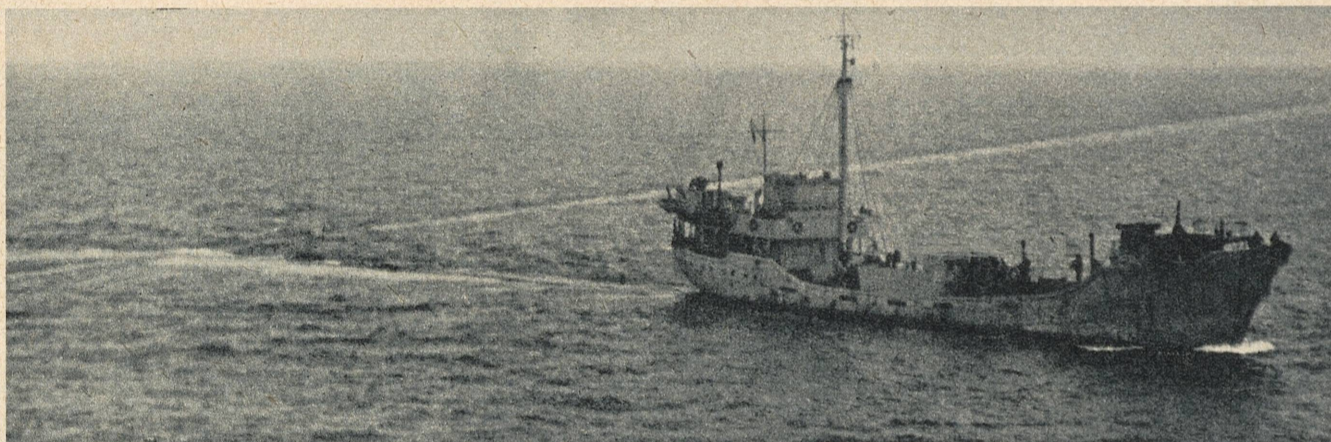
Det kan ikke være den økonomiske politikks oppgave å sjalpe ut foretakssomme krefter, men dens oppgave må bestå i å aktivere og lede næringslivet etter de to prinsipper om innsats og fellesnytte. Hvis det private initiativ herunder selv løser oppgaver som synes nødvendige eller hvis løsning er ønskelig, kan den økonomiske politikk bare hilse dette med glede. Det enkelte individs frie beslutning og vilje til under eget ansvar å ta fatt på en økonomisk oppgave og å gjennomføre den, er for enhver fri nasjonaløkonomi en Guds gave. Bare et autoritært regimes førerkraft vilde være i stand til å yte noe tilsvarende. Men også en sådan vilde forståelsesfullt vite å innskrenke sitt virkefelt. På det økonomiske livs område foregår der i dag en forvandling, som allerede for flere generasjoner siden har funnet sted på militærvesenets område og der forårsaket avgjørende omveltninger. Således som det er lykket de moderne



Fulltreffer i bakstaven? Torpedoen, som er fyrt ut fra en fiendtlig ubåt, synes å treffe akterstaven på det tyske tankskipet



Forbi! Skipet hadde øket farten og er unnkomet prospektet med en halv skipslengde



Fart ned i dypet. Fra konvoiskipet, hvorfra fotoene ble tatt, kan man tydelig følge sporet etter torpedoen, som krysser kjølvannet og så synker ned i dypet istedenfor skipet

PK-fotos: Krigskorrespondent Knospe

stater av middelalderens landsknektførere, der på sett vis som liberalistiske krigsrenteprenører solgte sine tropper til den høystbydende, ved oppdragelse å forme den moderne offiser, som på samme tid utmerker seg ved det største initiativ og ubetingete innsats for et høyere mål, — således vil også den framtidige økonomiske politikk smelte den private driftsherres uunnværlige skapende initiativ sammen med de nasjonaløkonomiske interesser.

Denne utvikling byr på en praktisk mulighet for en syntese mellom det private initiativ og de interesser som representeres av den nasjonaløkonomiske ledelse. Det gis ingen annen mulighet, da ingen regjering, intet øverste nasjonaløkonomi-råd eller liknende institusjon er i stand til å overskue og dirigere samtlige næringslivets prosesser i en moderne nasjonaløkonomi. En planøkonomi i den forstand, at den moderne nasjonaløkonomi kompliserte maskineri inntil de minste detaljer blir ledet fra ett sted, er en utopi. Der må gjøres en ubetinget forskjell på næringslivets ledelse og dets forvaltning.

Der gis prinsipielt tre muligheter for å tilfredsstillte fellesskapets krav på næringslivets planmessige dirigering: Man kan i næringslivsdirigeringens inntrøden i det økonomiske liv se en fore-

løpig løsning. Men praktisk består denne mulighet ikke, og det av den grunn, at det skapende prinsipp som ligger i næringslivets automatikk i dag ugjenkallelig har mistet sin makt. Man har så den mulighet å forbinde næringslivsledelsen med privatinitiativet på den måte, at privatinitiativet blir utøvd av næringslivets ledelse. Eller sagt på en annen måte: næringslivet blir utført og gjennomført av staten. Vi er ikke i stand til å vente oss noe av denne mulighet, fordi den alminnelige erfaring lærer at ethvert framskritt resulterer i en tusen- og millionfoldig innsats av mange enkelte mennesker. De framskritt som skaper det økonomiske liv, kan no en gang ikke være gjenstand for byråkratisk befaling, men må oppstå gjennom personlighetenes levende innsats. Tysklands nasjonaløkonomiske ledelse har derfor bestemt seg for en annerledes artet forbindelse av næringslivsledelse og privatinitiativ. Den ser dette problems løsning ikke i utslettelsen av det private initiativ, men deri at driftsherren helt og fullt innstiller seg på totalitetens interesser. Dermed blir løsningen av konflikten mellom næringslivets ledelse og driftsherrerne til en oppgave for den økonomiske oppdragelse, for dannelsen av en ny økonomisk oppfatning og for skapelsen av nasjonaløkonomiske førernaturer.

Framtiden vil så komme til å avgjøre hvor den største frihet hersker: i det klassiske næringsliv, drevet av individets egoisme, behersket av den blinde markedsautomatikk, rystet av kriser og utsuget av spekulasjoner, eller i et næringsliv som alle produktive krefter deltar i og hvor både individet og fellesskapet kommer til sin rett. Også her gjelder den gamle erfaringslov, at det avgjørende alltid består i å ordne det vesentlige og at det aldri kan ligge i å regulere alle muligheter.

I det moderne næringsliv har altså den selvstendige driftsherre full anledning til å utfolde sin virksomhet. Man kan beskjære hans streben etter fortjeneste, man kan gi ham bestemte oppgaver, alt det vil nok endre hans karakter, men det kan aldri sjalpe ham ut. Akkurat som arméen ikke kan gi avkall på sine offiserer, vil næringslivet ikke kunne gi avkall på sine driftsherrer. Det næringsliv kan imidlertid prise seg lykkelig, som er i stand til av de private driftsherrers rekke å stille opp de økonomiske førere og underførere som et moderne næringsliv har behov for til å utvikle og mestre dets oppgaver; for uten driftsherrer vil det langsomt men sikkert sovne inn.

SLUTT



I over 3 år

opererer tyske ubåter mot den fiendtlige forsynings-
skipsfart. Hver gang de
vender heim, blir det fei-
ret en liten fest ved
kaien. Bildet viser kap-
teinløytnant Suhren, inne-
haver av eikelauvet med
sverd til jernkorsets rid-
derkors, etter tilbake-
komsten fra et tokt helt
til den nordamerikanske
kyst

PK-foto: Krigskorrespondent
Bonnemann



DE STERKESTE

De økonomiske krefters kamp

AV WILHELM LORCH

I den moderne krig marsjerer de kjempende nasjoners økonomiske potensial. De østlige områders store menneskereservoar kan, hva der ikke må glemmes, ved siden av de viktige landarbeidere også avgi utlærte fagkrefter bak arméene, deres omfang og vekt er i dag bestemmende for forsvarsmaktens samlede kampkraft. Enno for et halvt århundre siden var der ikke en så direkte og intensiv vekselvirkning mellom den økonomiske kraft og forsvarskraften, ikke minst fordi økonomien enno ikke spilte den store rolle i hvert lands liv som i dag. Det har virkelig forekommet i historien at et økonomisk svakt og fattig lands tapre armé har overrent et rikt land. Preussen var aldri så fattig og økonomisk utmarget som i Syvårskrigen, da det måtte holde stand mot Europas rike og fastfunderte stormakter. Den moderne krig har imidlertid et kjempemessig og mangfoldig materialbehov, den forbruker stadig produkter av forskjelligste slags, fra panserkolossen til silkegas i patronen. Den må derfor kunne støtte seg til en sterk og sikret produksjon.

Denne samhörighet mellom forsvarskraft og økonomisk kraft er stadig blitt vurdert meget høyt, ofte riktignok alt for høyt, av de anglo-amerikanske folk. Samtidig med idéen om den økonomiske krig, ifølge hvilken oppgjøret med våpenmakt ikke mer skal spille den avgjørende rolle, oppsto også den oppfatning, at konsentreringen av rustningsproduksjonen er avgjørende for krigen. Klammret til disse tanker, kretser i dag de to makters strategiske tenkning og krigspropaganda stadig om faktoren økonomi. Man vil ikke kjempe ned fienden, men slå ham ut i produksjonen.

Erindringen om de siste verdenskrigsår bidrar sikkert avgjørende til at englenderne og amerikanerne ikke kan frigjøre seg fra disse tanker. No har riktignok situasjonen forandret seg på mange måter siden verdenskrigen: Tysklands økonomiske krefter er meget større enn dengang, og krigen selv har endret karakter. Den er ikke lenger en endeløs rekke av materialslag, hvor den større materialmengde faller avgjørende i seirens vektskål. Vil man altså i dag betrakte motstanderens krefter ut fra det økonomiske område, da må man framfor alt forstå og ta riktig med i beregningen forandringene i for-

hold til verdenskrigen, av hvilke nettopp de to viktigste er antydnet.

Forskyvninger i styrkefeltet

Som en vesentlig forskjell i denne krig sammenliknet med verdenskrigen, vil historien engang konstatere at verdenskrigen for Tyskland brakte en stadig, og fra år til år stigende kraftfortøring, men denne krig derimot en stadig tilvekst av økonomisk kraft. Der er denne gang i virkeligheten ikke gått et krigsår uten at det har brakt Tyskland en verdifull berikelse av dets krigspotensial. Dette kommer tydeligst til uttrykk hvor det gjelder jernmalm, en av krigskraftens viktigste søyler.

Jernmalmutvinningen i Tyskland, henholdsvis i tysk maktområde, andro til:

	i mill. t.
Ved krigsutbruddet	12.4
Tilgang ved:	
polenfelttoget (Øvreschlesien)	0.9
vestfelttoget (Elsass-Lothringen, Frankrike, Belgia og Luxemburg)	38.4
østfelttoget	25.0
	76.7

Da den svenske malmtilførsel er sikret så lenge krigen varer, er det virkelige bilde av den tyske jernmalmforsyning betraktelig gunstigere.

På de fleste krigsviktige råstoffområder er utviklingen foregått på liknende måte. I dag kjemper ikke Tyskland alene, ved siden av det kjemper og arbeider flittige og økonomisk verdifulle forbundsfeller. Praktisk talt står der til disposisjon for Aksens et helt kontinent med alle dets økonomiske krefter, og dette kontinent er det økonomisk høyt utviklede i verden, fra dette ble sivilisasjonen, teknikken, framskrittet, med ett ord, den moderne økonomi brakt ut til andre områder av verden. Dessuten kunde England, da det fortsatte krigen også etter den militære avgjørelse i vest, ikke vite at den tyske forsvarsmakt med sine forbundsfeller i løpet av den korteste tid også vilde bemektige seg adgangen til verdens råstoffrikeste områder i det kjempemessige rom i det hittil bolsjevikiske østen. Disse områder står no med, alle sine råstoffrikdommer åpne for det høyt industrialiserte Europa, no kan kontinentets store industrisentrer nyttes fullt ut. Deres verdi har derved steget avgjørende.

Med råstofftilveksten i øst var det siste skritt tatt, som gjorde Tyskland, eller bedre: Europa til et blokadesik-

← **Ubåt-tjeneste . . .** Ubåten har fått beskadigelser på øverste dekk, da den ble angrepet av en britisk destroyer med tunge vannbomber. Reparasjonene må utføres like etter oppdukkingen for å gjenopprette bådens fartsikkerhet. Maskinmesteren gjør sin plikt

PK-foto: Krigskorrespondent Metzén

De „nyfødtes“ parade. Hurtigildgivnings-kanoner i seriemontasje





kert storrom av første rang også i dets produksjonspotensial. Fra no av behøve det ikke og behøver det ikke lenger å frykte de engelske forhåpninger om en lang krig og den fiendtlige rustningsproduksjon.

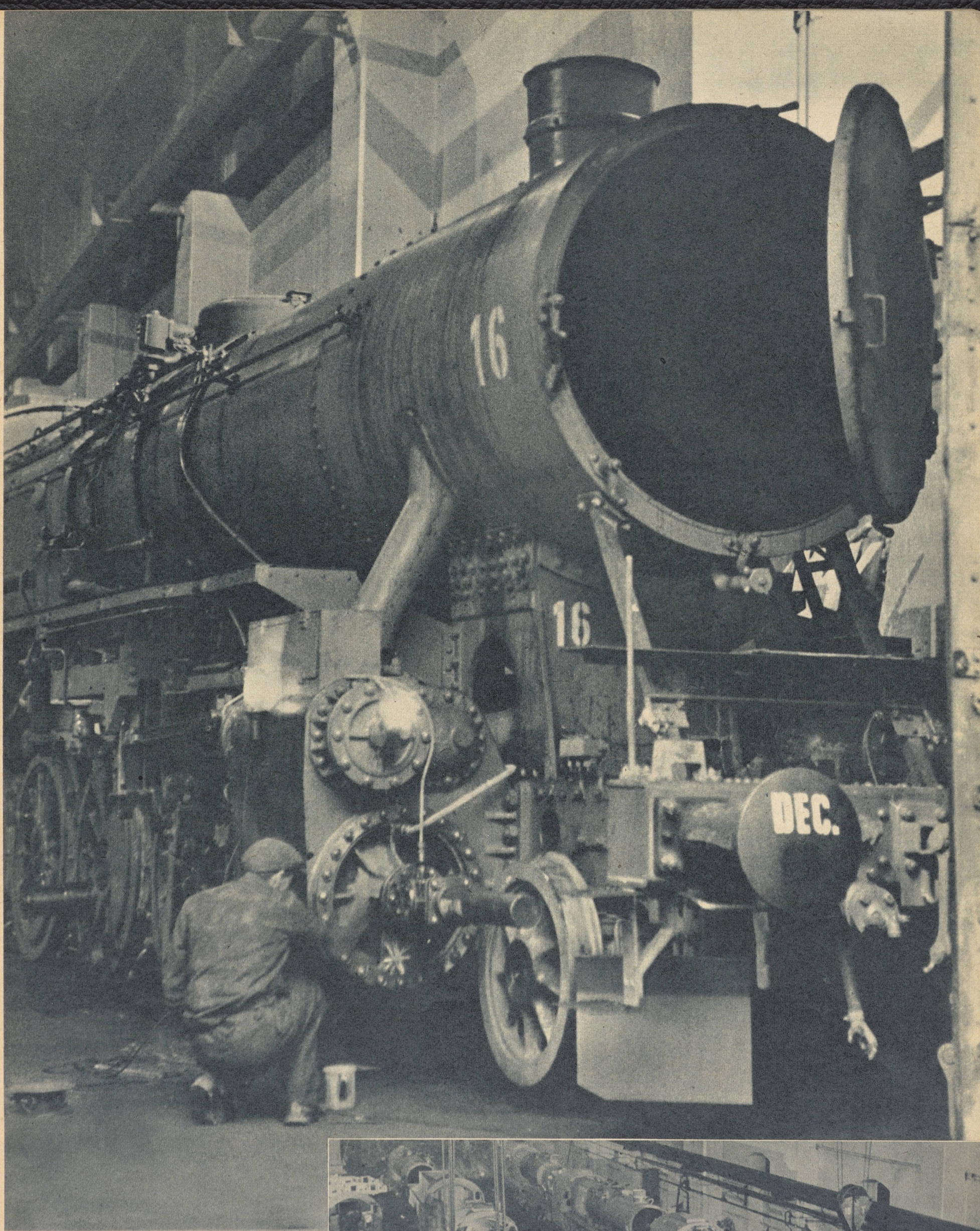
Dette gjelder f.eks. for menneskepotensialen. I Åksens europeiske maktområde lever der ca 350 millioner, i Japans maktområde 300 millioner, tilsammen altså ca. 650 millioner mennesker. Overfor disse setter USA og England gjerne opp et tall på ca. 1 milliard mennesker på sin side. Denne milliard gjør imidlertid bare inntrykk på den ukyndige, for hvordan er den i virkeligheten blitt til? Tsjungking-China er tatt med med 250 millioner, den asiatiske sovjetunion med nærmere 40 millioner, britisk India med 389 millioner, blant disse er der sikkert millioner av mennesker som ikke er i stand til noen som helst industriell, ofte overhodet ikke til noen økonomisk virksomhet og som heller ikke noensinne har utøvd den. Åksens arbeidspotensial — arbeidspotensial og menneskepotensial er jo på ingen måte kongruente! — er minst like så høy som dens fienders, ti for Åksen står der, særlig i Europa, til disposisjon nesten utelukkende høyt kvalifiserte, øvete og flittige arbeidere, hvis verdi ikke bare kan uttrykkes i mengdetall. Fra de besatte deler av Sovjetunionen får Tyskland en veldig forsterkning også med henblikk på den tallmessige menneskepotensial. Østens store menneskereservoar kan — noe som ikke må glemmes — ved siden av viktige landbruksarbeidere også avgi utlærte og dyktige fagarbeidere som yter det beste i gruver og industri. Tyskland kan i dag praktisk talt skaffe seg og sette inn den arbeidskraft det trenger, og framfor alt hva det trenger av utlærte arbeidere. Til kjempearméen av frivillige utenlandske arbeidere i Tyskland kommer det et sikkerlig ikke mindre antall krigsfanger, hvis tall stadig vokser. Det er karakteristisk for Tysklands stilling at der i det tyske landbruk i det tredje krigsårl ble beskjeftiget flere mennesker enn i det siste fredsår. Den handlekraftige og nødvendige organisasjon av arbeidsinnsatsen øker ytterligere verdien av den disponible arbeidskraft og bidrar til å gjøre Tysklands og Åksens arbeidspotensial overlegen.

Det vilde lønne seg å gjennomgå like så grundig enhver av de andre faktorer i den engelsk-amerikanske produksjonsregning; det vilde da nemlig vise seg som ved menneskepotensialen at de er resultater av den angelsaksiske propaganda. Heller ikke USAs kullproduksjon er større enn det kontinentale Europas med ca. 450 mil. t. Med hensyn til mange viktige rustningsmalmer har Tyskland likeledes de samme eller nesten like så store mengder som Amerika. Med hensyn til mangan brakte alene erobringen av Nikopol en årsproduksjon av 1 mill. t., det er omtrent en fjerdedel av verdens gjennomsnittlige årsproduksjon.

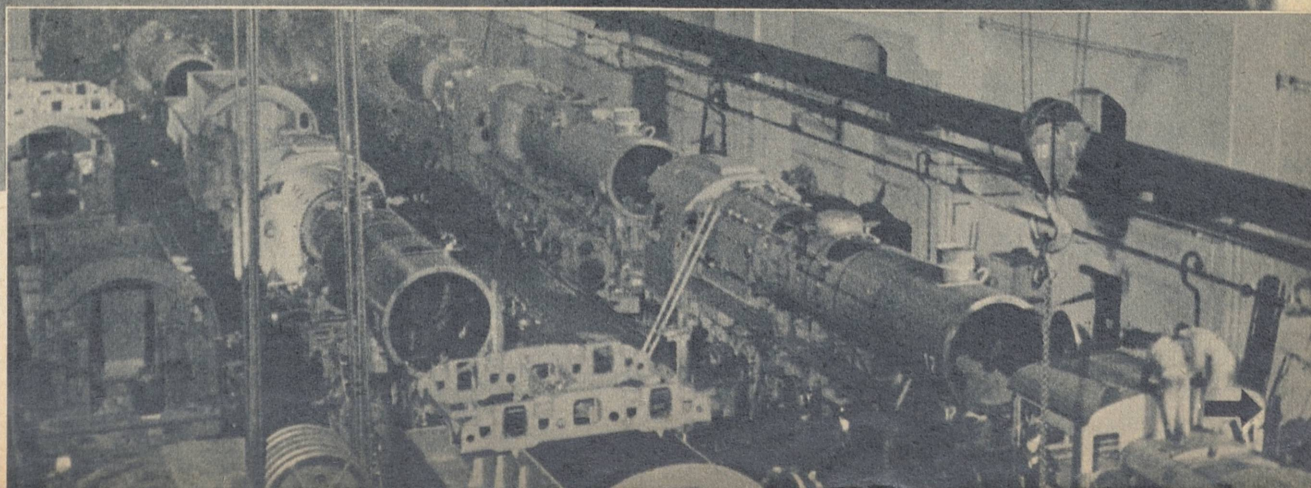
En klar saldo

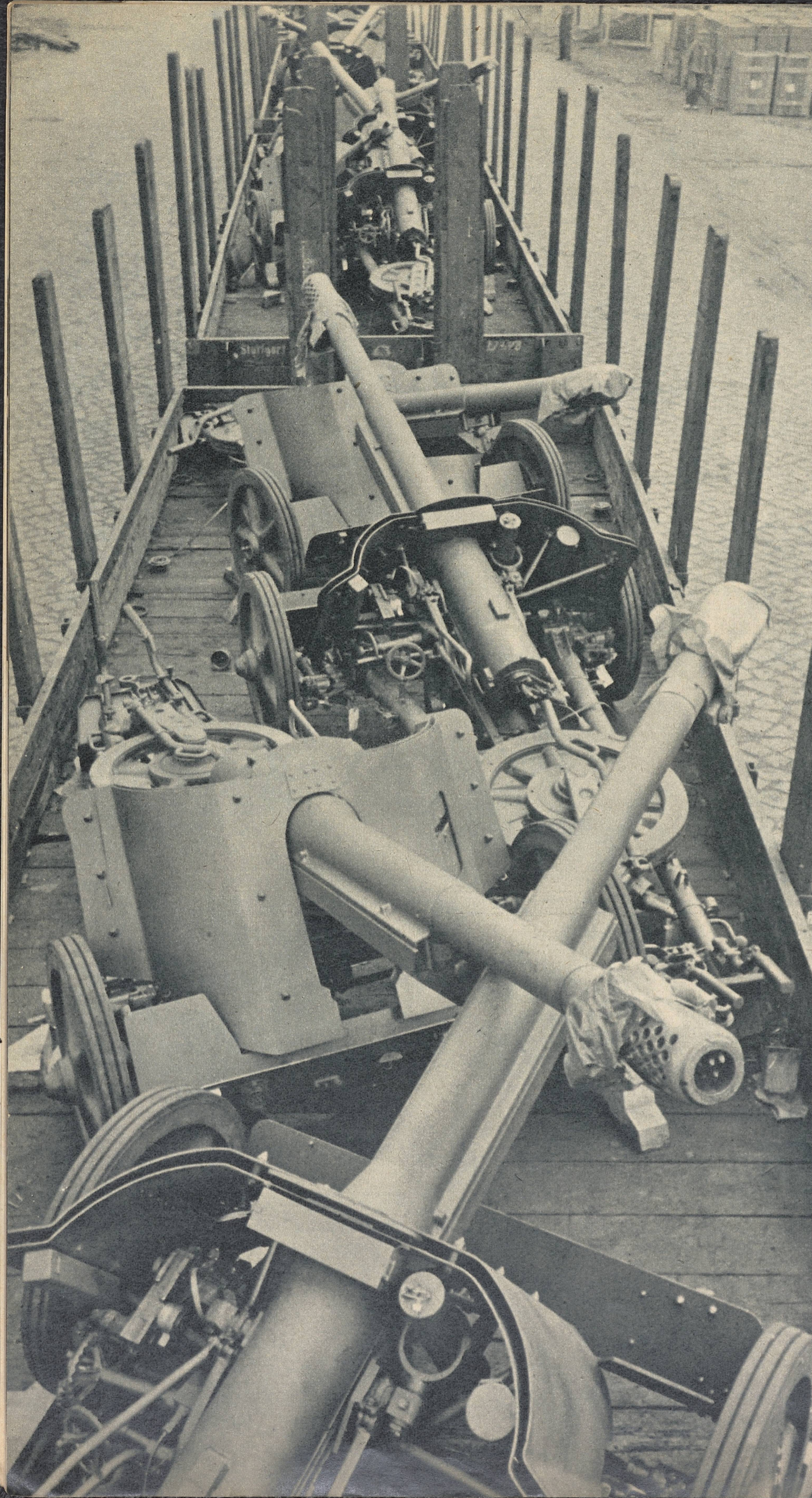
Dette helhetsbilde er blitt tegnet opp temmelig nøyaktig selv fra amerikansk side. New York-finansbladet „Business Weekly“ har nemlig satt opp og offentliggjort en statistikk over Åksens tidligere og nuværende disposisjonsområde, inklusive Japans og dets østasia-

I panservognenes sal. Erfaringene fra alle felttog i denne krigen blir til virkelighet i utallige tyske fabrikkaler. Det oppstår serier av nye panservogner



Ved porten til den endeløse skinnestrengen. For det mangedobbelt forstørrede trafikknøtt, som de tyske jernbaner må bære, og for særegenhetene ved krigsformålene blir det konstruert nye lokomotivtyper og framstilt av alle firmaer, også for eksport. Like før jomfrureisen får de ferdige lokomotiver sin overmaling: røde hjul og feltgrått overstell. I montasjesalene (bildet til høyre) står de yngre „søstre“ av de nye lokomotiver i kø for å få den siste nagle og det siste penselstrøk





tiske maktområde. Enskjønt bladet anstiller sine beregninger på basis av våren 1942, altså uten å ta med de økonomisk særlig verdifulle områder som i mellomtiden er erobret i øst, måtte det innrømme hardtveiende forskyvninger til gunst for aksemaktens rustningspotensial.

Andeli verdens
råstoffforekomster og
råstoffproduksjon

Produkt	1938		1942	
	Allierte %	Akse-maktene %	Allierte %	Akse-maktene %
Rug	75.5	24.5	41.7	58.3
Sukker	82.3	17.7	56.3	43.7
Smør og mar- garin	76.0	24.0	50.6	49.4
Lin	93.2	6.8	64.2	35.8
Kautsjuk	100.0	—	8.9	91.1
Sement	66.3	33.7	48.4	51.6
Kull og brunkull	68.0	32.0	54.6	45.4
Jernmalm	92.7	7.3	55.4	44.6
Tinnmalm	90.6	9.4	26.8	73.2
Bauxitt	74.8	25.2	34.2	65.8
Kali	38.4	61.6	14.2	85.8

Med henblikk på slike tall er det ikke underlig at lord Halifax nylig i en tale i Pittsburg meget ettertrykkelig pekte på disse forskyvninger i fordelingen av de økonomiske krefter, hvilket foranlediget londonbladet „Financial News” til følgende slutning: „De forente nasjoner er så vant til den tanke at de kontrollerte samtlige hjelpemidler i verden, at bare et lite antall folk er klar over hvor sterkt situasjonen har endret seg til ugunst for de forente nasjoner siden 1939.”

Potensial og effektivitet

Det kommer nemlig slett ikke så meget an på produksjonspotensialen, altså på det man kan eller kunde produsere, men på produksjonseffektiviteten, altså på det som allerede blir produsert.

Framfor alt er det imidlertid kampverdien av de produserte våpen, som er et viktig korrektiv for den oppnådde rustningseffektivitet. Krigens forløp hittil har allerede ofte vist at overlegenheten i kvalitet har opphevd overlegenheten med hensyn til mengde — panserforsvarskanoner av fremragende virkning kan atter oppheve verdien av produksjonen av mange panservogner.

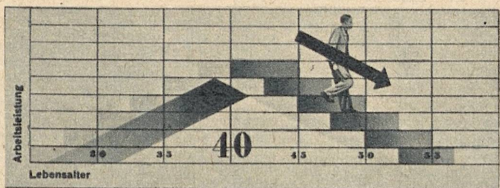
Bedre våpen kan man riktignok ikke stampe fram av jorden fra i dag til i morgen. For de tusen enkeltdeler som eksempelvis en middels, „normal” panservogn består av, må der foreligge en tusenfoldig erfaring og prøving, som hver enkelt fabrikk, hver ingeniør og hver arbeider først må arbeide seg fram til.

Det forsprang Tyskland har i så henseende, er uhyre og kan ikke innhentes under krigen. Det er dette forsprang som på helt avgjørende måte bestemmer opprustningens virkelige effektive ytelse, nemlig kampverdiens effektivitet, en effektivitet som ikke på forhånd og ikke uten videre framgår av råstoff- og produksjonssifre. Denne betraktningssmåte reduserer i praksis i høy grad mange produksjonssifre og gjør verdien av råstoffproduksjonen problematisk. Hermed blir riktignok også for dette område av krigsførselen bekreftet den for kampen gyldige lov: at ikke massene alene, men de dyktigere og bedre også blir de sterkeste.

SLUTT

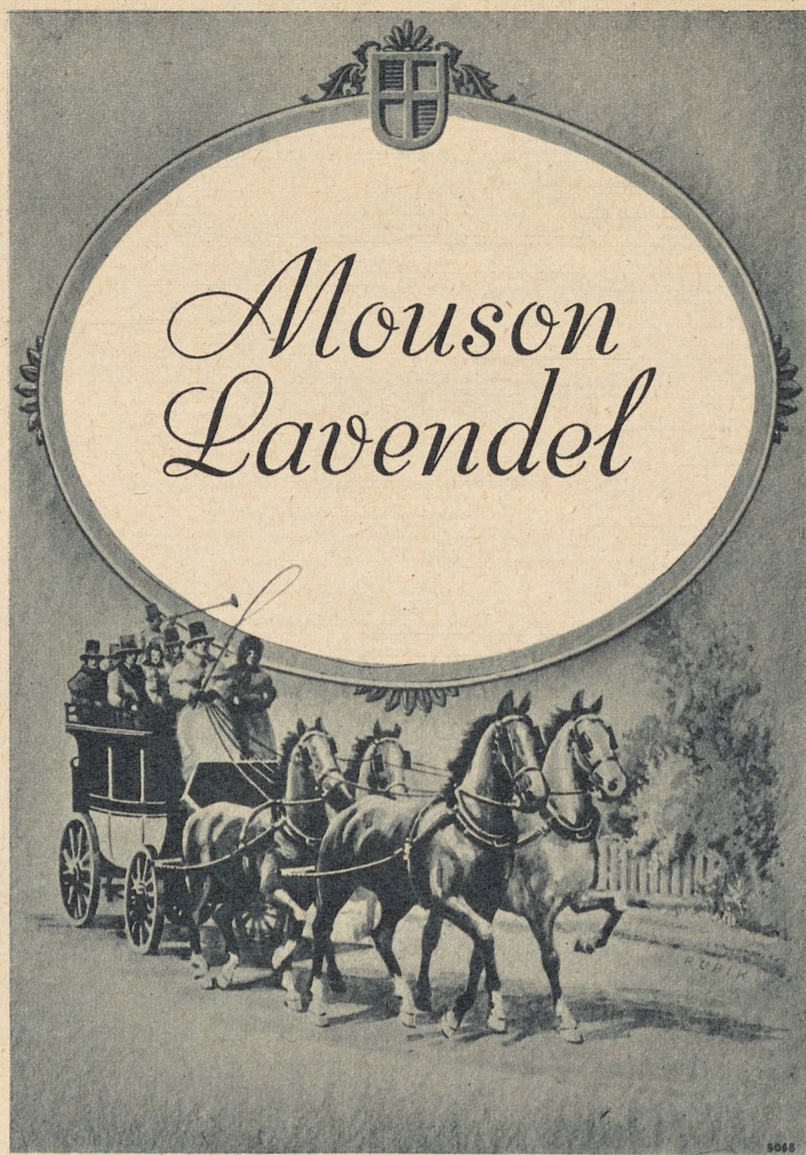
Et lite utsnitt av det bandet, som uavbrutt ruller til fronten: et godstog med nye våpen

PK-fotos: krigskorrespondent C. Weidenbaum

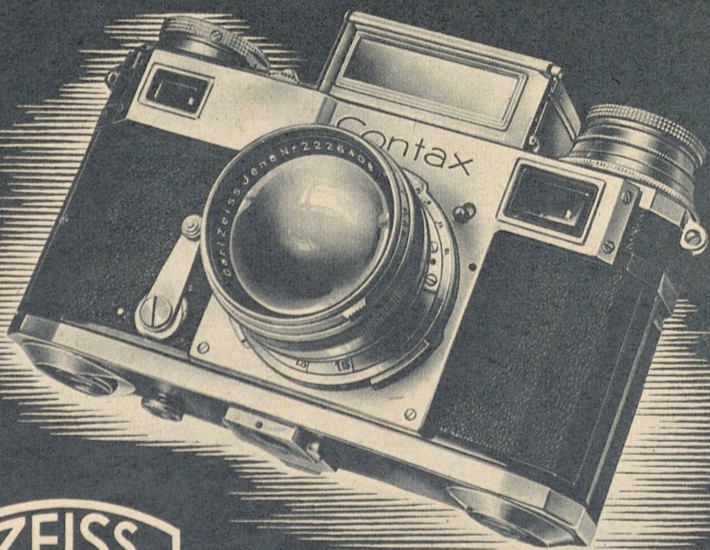


Pass opp for „dødpunktet“

Med „dødpunkt“ betegner man det tidspunkt, da yteevnen svekkes på grunn av forskjellige skader og deres følger. I spissen for disse skader står dårlige tenner. Enhver må derfor passe på å holde sine tenner i god stand. Forlang gratisbrosjyren „Gesundheit ist kein Zufall“ fra Chlorodont-Fabrik, Dresden N 6.



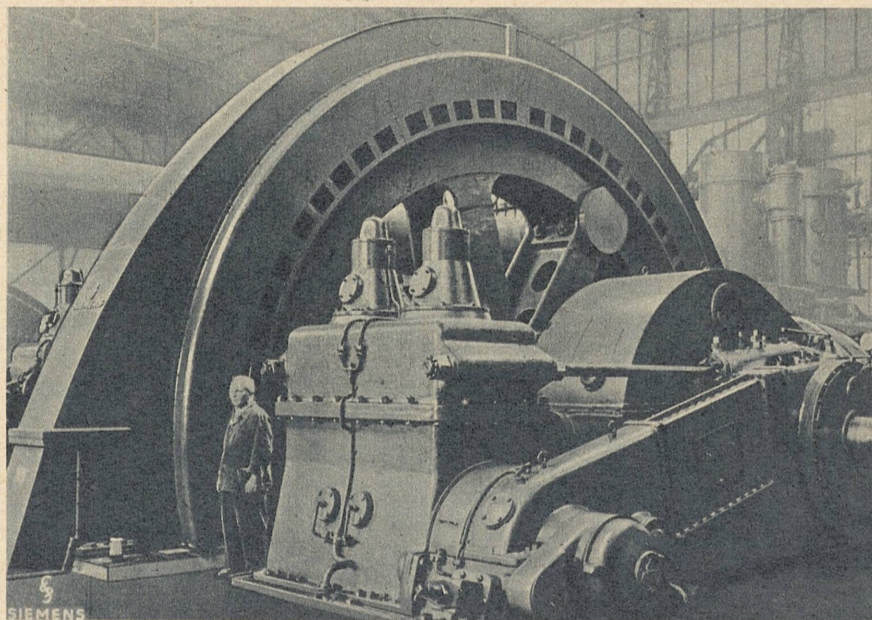
Contax



**ZEISS
IKON**

ZEISS IKON AG. DRESDEN

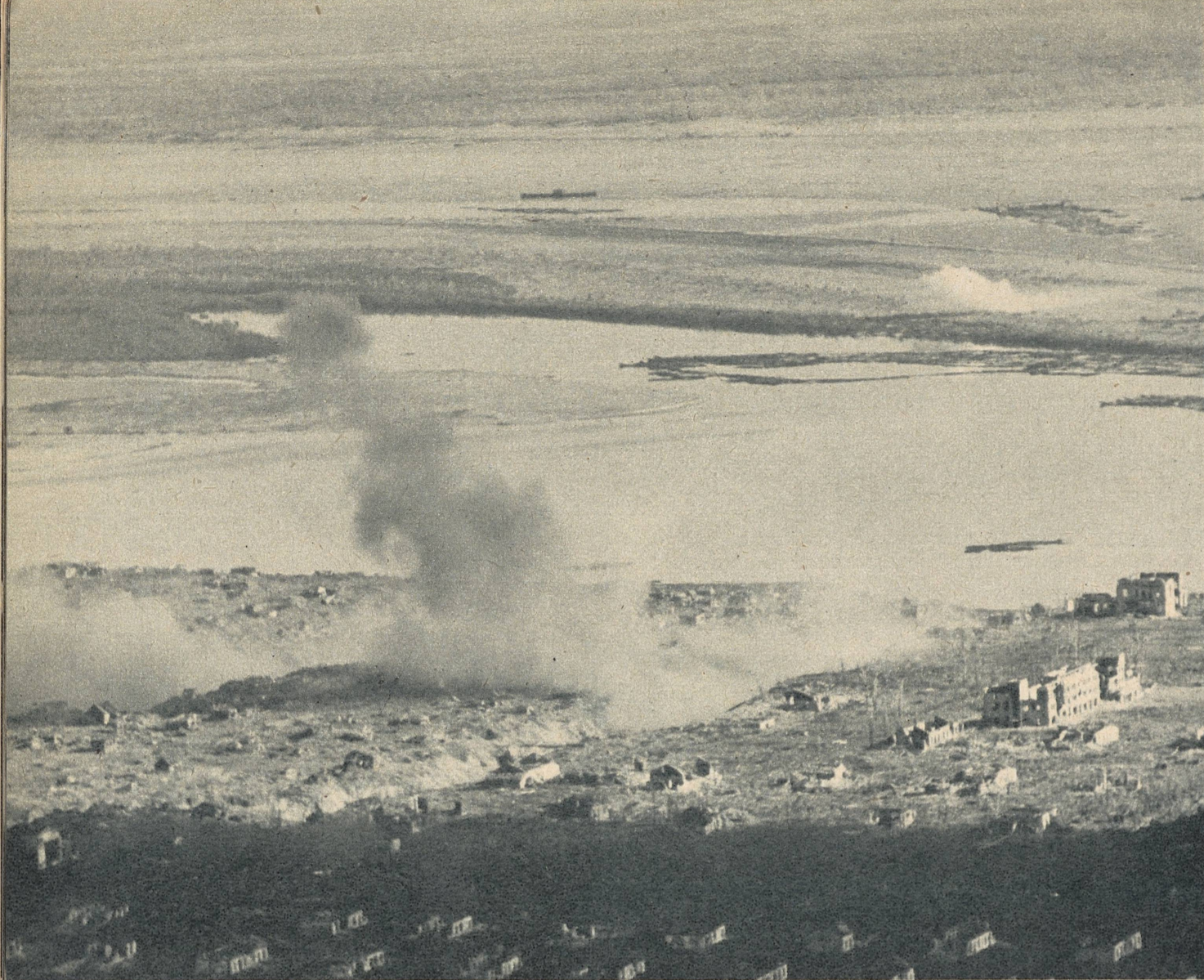
INFORMER DEM NU, KJØP I FREDSTID
SKARPMOEN & CO., DRONNINGENS GATE 36, OSLO



(Fabrikkbilde Siemens)

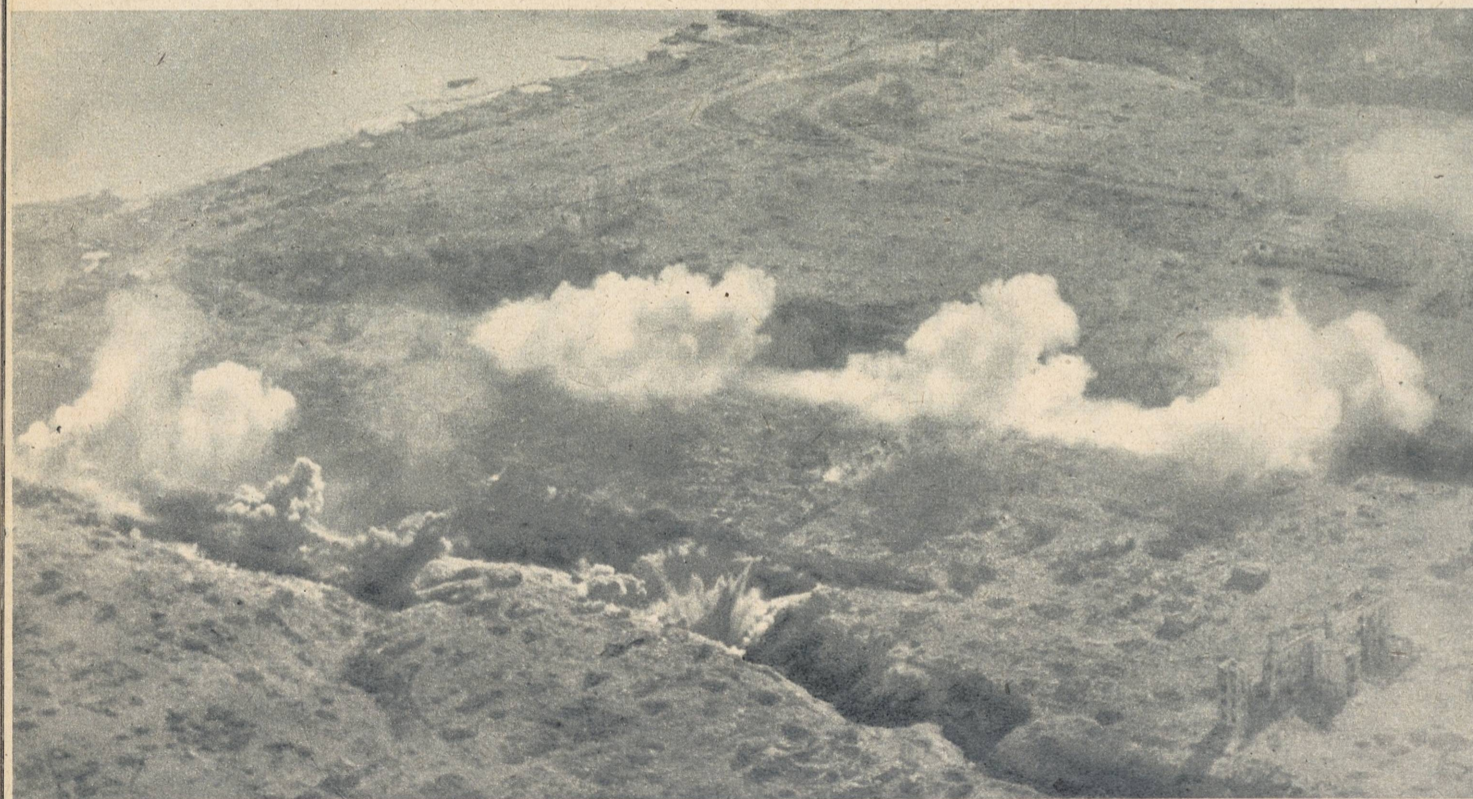
Verdens største dreiestrømmotor

Elektroteknikken er en uunnværlig hjelper i alle industrigrener. For tiden stiller framfor alt den kjemiske industri den overfor store oppgaver. For et hydreringsanlegg, som forvandler kull til flytende drivstoff, leverte Siemens-Schuckert-fabrikkene for noen tid siden denne største dreiestrømmotor i verden. Den yter ved 94 omdreininger i minuttet 6200 kw og tjener til drift av en kompressor, som frambringer det til hydrering nødvendige høye trykk. Denne motor representerer bare en av de toppytelser, hvormed den tyske elektroteknikk har oppnådd verdensry.



De siste sovjetrussiske „livårer“ i Stalingrad. Der er blitt kjempet hardt gjennom måneder om Stalingrad, og skritt for skritt ble den revet ut av bolsjevikenes hender i blodig kamp. Bolsjevikene klamrer seg enno med fortvilt hardnakkethet til en liten stripe av Volgas vestbredd. Dype jordkløfter, balkas, når her ned til elven og letter motstanderens tilførsler om natten av mennesker og materiell. Våre stupbombefly belegger nesten uten opphold disse naturlige „løpegraver“ med bomber av sværeste kaliber og tilintetgjør på denne måte betraktelige troppe-mengder allerede før de kommer i aksjon. Bildet viser en slik kløft etter et bombeangrep. På øya i elveløpet ble samtidig sovjetrussiske luftvern batterier, som vilde forstyrre disse luftangrep, belagt med bomber. (Til høyre øverst) På den lenger tilbakeliggende arm av Volga kan man se en av de ferjene som motstanderen benytter om nettene

Drepende slag mot „balka“ ene. De tyske flyvere forstår utmerket å ramme jordkløftene som er fullstoppet med tropper. Motstanderens forbruk av mennesker svinger etter pålitelige fangeutsagn hver dag mellom bataljons- og regimentsstyrke



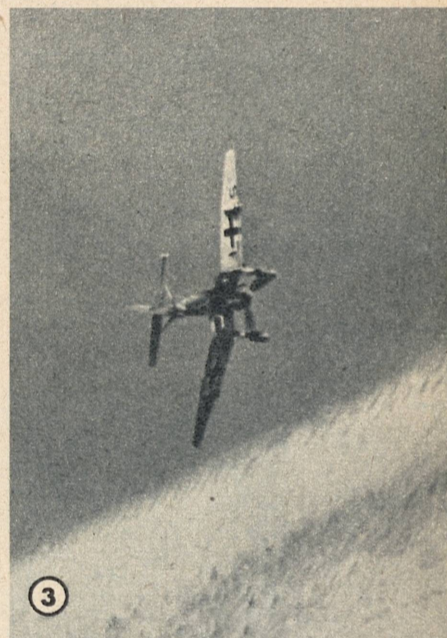
VOLGAKLØFTER

Krigskorrespondent løytnant Benno Wundhammer forteller om kampen om Stalingrad

En usedvanlig prestasjon :
fein i en stukaeskadre foretar



1 Løytnant Jäckels ordre lyder: Angrep på volgakløfter i Stalingrad. På et rekognoseringsfoto søker han ut det angitte mål

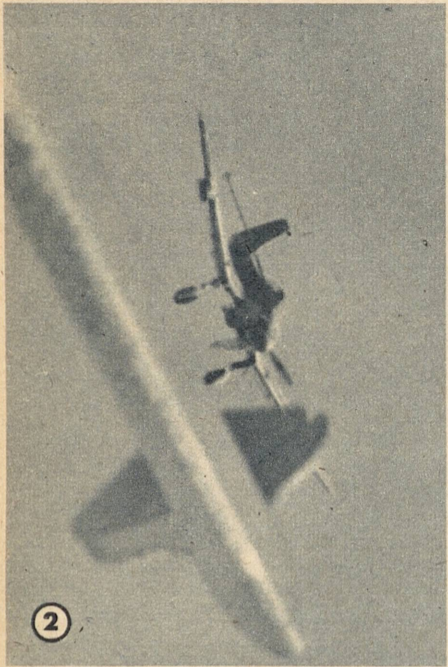


3 „Elva ligger olivengrønn dypt under oss, og sandbankene lyser grelt imot oss. Under oss blikker løytnant Jäckels fly over til angrep“

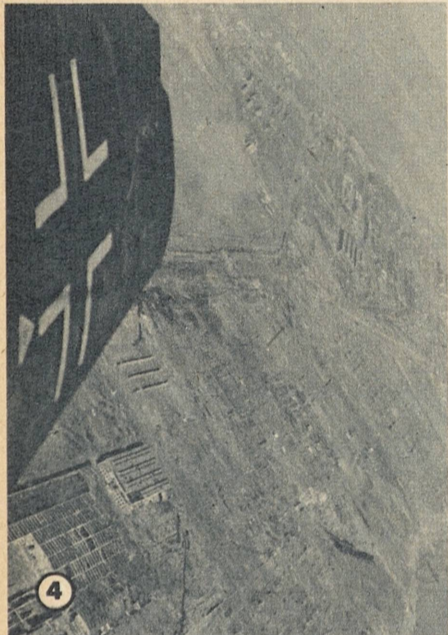


5 „Mens vi flyr tilbake, trekker eksplosjons-skyene fra våre svære bomber henover volgakløften ved siden av de brennende oljetanks. Slagene ramte enno engang“

Løytnant Jäckel, sveitkap-sitt 600. tokt mot fienden



„Over byen sprer våre kjeder seg for å svekke luftvernets virkning. Vi farer i sving fram mot mål“



„I stupet ser jeg“, skriver vår krigskorrespondent, „et stort industrianlegg, i hvis ruiner der enno sitter bolsjevikar. Det er anlegget „Røde Oktober“



Etter landingen blir løytnant Jäckel ønsket tillykke av kameratene og får seg forært noen flasker med gode drikkevarer. Om en halv time foregår start nummer 601



Det beste bilde som vår korrespondent brakte med seg. Løytnant Wundhammer forteller om dette bilde: „Etter tilbakekomsten framkalte jeg straks filmstrimlen, og dette er det beste bilde fra angrepet. Jeg tok bildet like etterat vårt fly, som fløy bak løytnant Jäckel, hadde fullført stupet. Tett under det veldige røykdekke fra den brennende oljetank stakk vi av, og nede i klostet skyter nettopp den hvite eksplosjonssøyle etter vår svære bombe til vær.“

Under stupet, som vi foretok nøyaktig langs den oppstigende røyksøyle, blev vi angrepet av sovjetrussiske jagerfly, som uventet dukket ut av røykløret. Mens vi skjøt for å drive motstanderne bort, satte flyføreren vår alle bomber rett i mål. Det varte ikke et minutt før tyske jagerfly var til stede og etter en kort luftkamp skjøt ned et fiendtlig jagerfly av type JAK 1. Flyføreren hoppet ut i fallskjerm og landet bak de tyske linjer mellom sønderskutte husruiner...

STORMTELT og REINSDYR

Hos generaloberst Dietls
alpejegere

PK-fotos: Krigskorrespondent Pabel



Vaktposter i snøen. Vaktpostene beskytter seg mot kulden, som i det nordlige Norge ofte kan være opptil 40 grader, med varme reinsdyrpelser og pelssko, som er foret med sjøgress



En av nordfrontens spesialiteter: stormfeltet. Det er bestemt for framskutte poster og rommer lyve mann. Det oppvarmes av en jernovn. Når det trekkes opp til snøstormer, kan det settes opp med noen få håndgrep



I Finnmark har speidertroppen særlig store områder å overvåke. Ofte er de underveis i dagevis for å overvåke de fiendtlige bevegelser

Slik ser en ammunisjonstransport i Nordland ut. De lyse soldatene utnytter lappenes erfaringer og transporterer ammunisjon og proviant på reinsdyrsleder

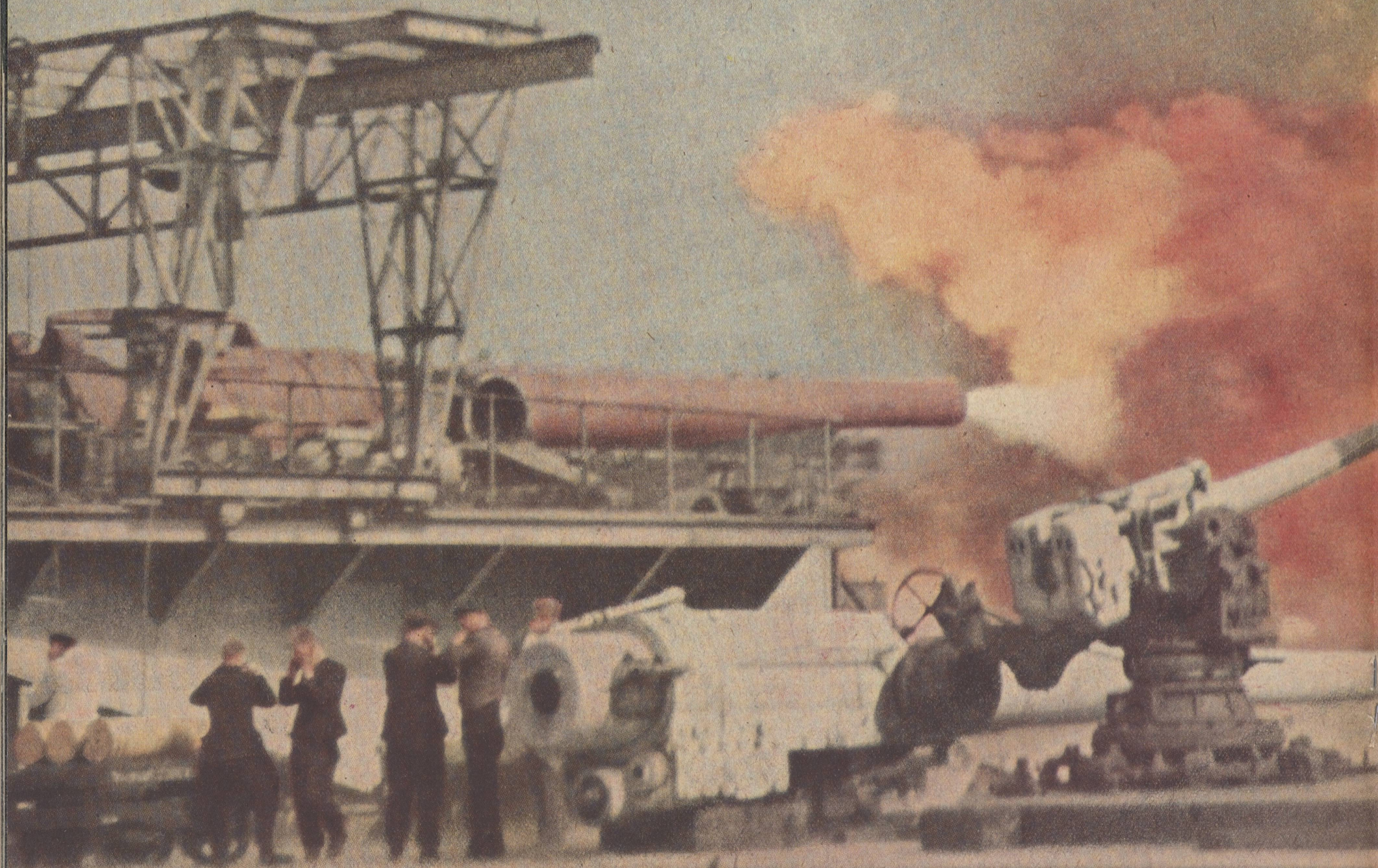


Til fargefotoene på de følgende tre sider

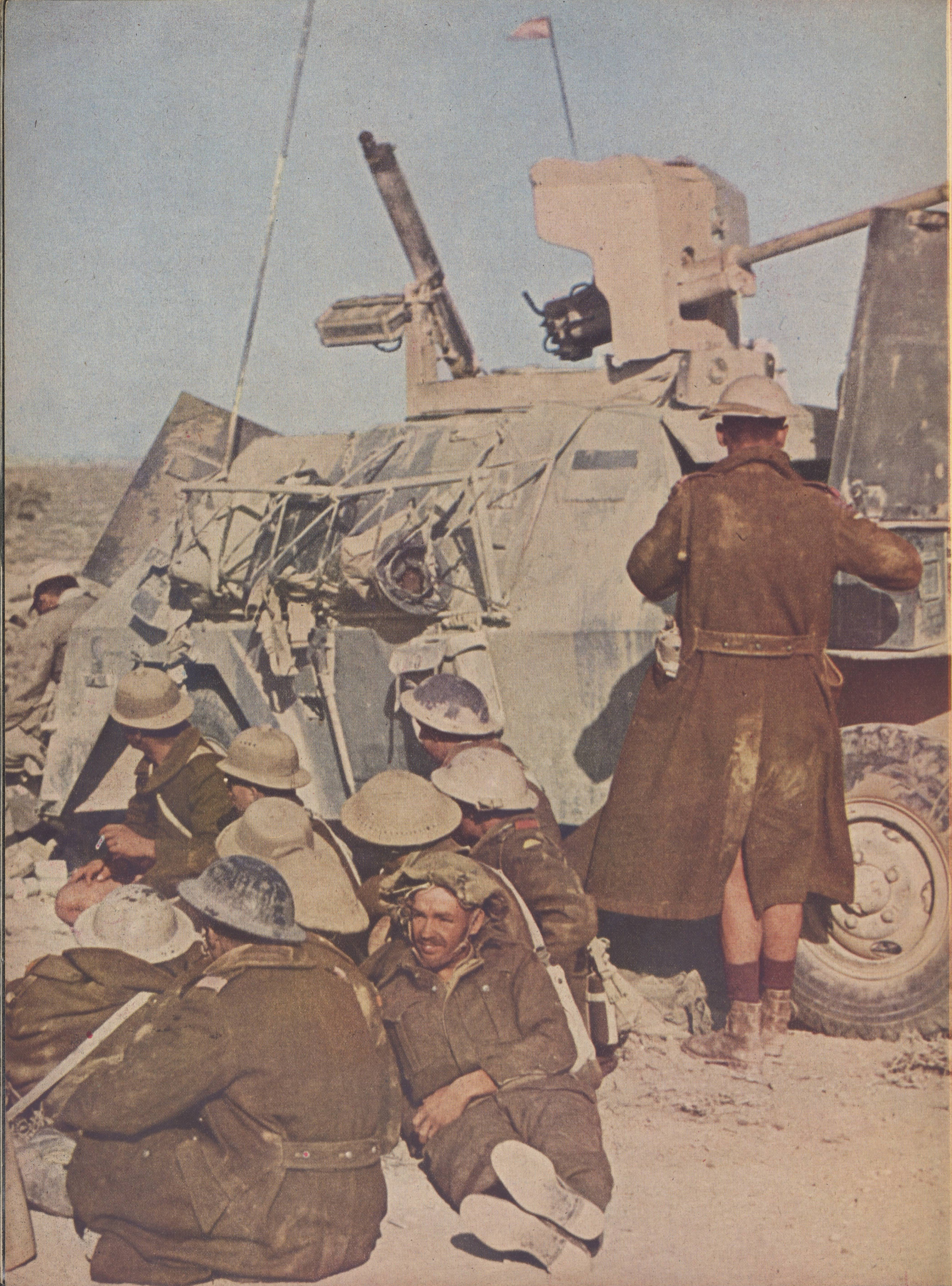
Kanoner prøves. På en av de mange forsøksstasjoner i den lyske rustningsindustri venter rekker av lette, middels, tunge og tyngste kanoner på sitt første skudd, på „eksamens“ skuddet. Fargebildet til høyre viser granater, som til spesielle forsøksformål gjøres magnetisk. De to følgende sider bringer et bilde fra prøveskytingen med tunge skipskanoner

PK-fotos:
Krigskorrespondent Lagemann









III. IRAN

LANDET MED TO „HERRER“

Iran har ingenting å gjøre med krigen, og her vil jeg nevne en ting som jeg ikke forstår. Hvorfor har det iranske folk slik redsel for krigen, når det altså står utenfor den?"

Disse ord klinger litt besynderlig, men de ble framsatt i begynnelsen av august av den nye iranske premierminister, Qawan Sultaneh til journalister som han hadde kalt til seg. En har grunn til å undre seg over den mangel på forståelse som den nye iranske regjeringssjef viser overfor sitt folks bekymringer.

Hva har Iran å gjøre med krigen?

Svaret er svært enkelt, Landet har vært besatt av englendirne og sovjet-tropper i mer enn et år. Begge disse to makter arbeider febrilsk på å dra landet stadig lenger inn i krigstilstanden. De har erklært beleiringstilstand, de har besatt alle militære punkter, de har tatt hand om alle jernbaner og veger, de bestemmer landets utenrikspolitikk, de fører krig med basis i Persiabukta, de fører krig med basis i Nord-Iran, de benytter Iran som det viktigste gjennomgangsland for transport av krigsmaterieell, som englendirne og amerikanerne vil overlate til sin bolsjeviskiske forbundsfelle. At disse transportert ikke lenger kommer fram over Kaukasus til Sovjetfronten, like lite som gjennom Irak, har ikke noe å gjøre hverken med englendirne, sovjet-russerne eller den iranske regjering. Det kan utelukkende føres tilbake til at den tyske forsvarsmakt har avbrutt forbindelsene mellom Kaukasus og de områder som ligger nord for Kaukasus.

Ja, man skulde tro at en mann som blir premierminister, må ha rede på disse forhold i sitt land. Qawan Sultaneh vilde sikkert ikke ha blitt premierminister hvis ikke landet hans hadde svært meget med krigen gjøre. Hans forgjenger måtte trekke seg tilbake, på grunn av at krigsforholdene hadde brakt Iran inn i en meget vanskelig krise. Ja, det dreier seg ikke bare om den sult som plager storparten av folket siden landet ble besatt av britene og bolsjevikene. Det gjelder heller ikke bare de katastrofale tilstander som landet er blitt manøvrert inn i av kjeltringer og spekulanter. Det dreier seg enno mer om de vanskelige indre konflikter som oppsto etter at englendirne tvang Sjah Riza til å forsvinne. Det er en autoritetskrise som er inntrådt på grunn av at staten ikke lenger har noen autoritet over de krefter som brytes. Qawan Sultanehs forgjenger slo uttrykkelig fast i en parlamentserklæring og i de iranske aviser, den gang han trakk seg tilbake, at de nasjonale krefter ikke lenger var herre over landet. Årsaken

til denne kjensgjerning ligger ikke i noe annet enn i at briter og bolsjevikere har overtatt makten i landet og har fjernet den faste hand som ledet Irans skjebne. De gjorde det for å kunne føre sin krig med Iran som basis. Men den iranske premierminister som er innsatt av okkupasjonsmaktene, kan spørre seg selv hvorfor det iranske folk er redd for krigen.

Det iranske folk husker sikkert de forhold som rådde i Iran helt til det øyeblikk, da general Riza tok tøylen i sin hand og skapte orden. Og det huskes sikkert at det før generalen overtok makten, var stor likhet med de tilstandene som no rår der. Det var Riza, som etter at han hadde reddet landet, høytidelig ble kronet til sjah i 1926. Før hans tid var det likesom no, etter at han er jaget bort, englendirne og sovjetrusserne som var landets virkelige beherskere.

Rivaler er og blir rivaler

Det finnes riktignok en forskjell: Den gang var englendirne og sovjetrusserne rivaler, men i dag er de forbundsfeller. Men man ser hva slags vennskap det er mellom dem, det framgår svært tydelig av de hendelser som har foregått i løpet av det siste år i Iran.

Englendirne må være meget sørgmodige over den utvikling, som tingene har tatt. Etter verdenskrigen klarte de uten noe særlig strev å fortrengte den store sovjetrussiske konkurrent. Og no står de rett overfor ham, og er nødt til å gjøre gode miner til slett spill.

For å forstå dette, må en se litt nærmere på Irans historie. Landet har alltid vært forlokkende for Russland, fordi russerne ved å besette Iran vilde få den etterlengtede tilgang til det åpne hav i sør, og samtidig vilde kunne blokere Englands veg til India. Når Peter den store i sitt testament forlangte at hans etterfølgere skulde „sørge for at det alltid ble satt i gang kriger i Persia, og når Persia brøt sammen, skulde de forlange å få trengte fram til Persiabukta“, så har da også de russiske tsarere etter ham og deres diplomater alltid forsøkt å nå dette mål. I løpet av tiden har russernes forsøk på å skape en veg nordfra og sør til havet ført til at Iran har mistet viktige områder. Iran mistet, og Russland vant gjennom overenskomstene i Golestan i året 1813 og i Turkmantsjai i 1829 provinsene Schirwan med Baku, Dagestan, Georgia, Mingrelia og Armenia.

Men England satte seg mot Russlands framstøt med å trykke mot fra sør. Under herskerhuset av Kadsjarens sjaher var Persia for svakt til å sette seg mot ytterligere tap av områder. Det kunde takke England for at det i året 1857 mistet de gamle persiske områder

HEINZ MEDEFIND
„Signals“ spesielle korrespondent, har ide to foregående nummer betraktet den politiske situasjon i Syria og Irak. dag gjør han rede for hvordan situasjonen i Iran har forandret seg under den britiske og bolsjeviskiske besettelse

i det vestlige Afganistan og Beludsjistan. I 1882 måtte Iran gi avkall på Vest-Kurdistan og samme år besatte England Bahrein-øyene i Persiabukta.

Alle andre europeiske makter var drevet ut av Persia av englendirne før den tid. Da englendirne trengte inn i Persiabukta i slutten av det 16. århundre som kjøpmenn, støtte de på portugiserne, som hadde sittet der nesten et århundre. 50 år etter rettet englendirne et ødeleggende slag mot den portugisiske innflytelse. Det lyktes dem også hurtig å få drevet bort hollenderne og franskmennene som kom etter portugiserne. I slutten av det 18. århundre satt de alene i Persiabukta, og den britiske konsul i Busjir var ukronet konge over Persiabukta. I den traktat som englendirne inngikk med sjahen av Persia i 1763 heter det: „Det engelske kompani kan ta så meget jord som det vil i Busjir og i enhver annen havn ved bukta, og bygge seg et faktori på den. De kan stille opp så mange kanoner på den som de vil, men de må ikke være større enn 6 punds kanoner. De kan bygge faktorer overalt i alle deler av det persiske rike, hvor de vil.“

Samtidig fikk englendirne den innrømmelse, at alle varer som ble innført eller utført i Busjir eller andre steder i Persia skulde være tollfrie. Og dessuten fikk englendirne et importmonopol for ullvarer.

Englands stilling i Iran var altså overordentlig sterk den gang. Det var bare russerne som stadig gjorde dem sorger. Utviklingen førte i 1907 til slutt til en overenskomst, hvor Storbritannia og Russland delte Iran i interesse-sfærer seg imellom. Etter verdenskrigen trakk sovjetrusserne seg tilbake fra de nordlige områder av Iran som var blitt overlatt dem. De ga avkall på å få tilbakebetalt den meget store statsgjeld fra tiden før verdenskrigen, og den nye sjah, Riza benyttet det offisielle vennskap mellom Sovjetunionen og Iran, til no å unndra seg englendirnes innflytelse.

Sjah Riza klarte det utrolige

Men sjah Riza var jo alltid klar over at de iranske provinser ved Det kaspiske Hav, som flere ganger hadde vært besatt av russerne i løpet av de siste århundrer, var truet. Men han benyttet rivaliteten mellom Sovjetunionen og Storbritannia på en dyktig måte, så han styrket sin egen stilling. I årenes løp klarte han å oppnå utrolige ting. I 1925 fikk han for eks. gjort ende på englendirnes innflytelse i den sør-iranske provins, Chuseistan ved at han beseiret troppene til den engelskvennlige arabersjeik, Chas'al. I 1932 tvang han England til å flytte den britiske lufttrafikk fra den iranske side av Persiabukta over

til arabisk område; og siden da hadde „Imperial Airmail“s forbud mot å fly over den iranske kyst. I 1934 måtte den britiske resident ved Persiabukta som man før hadde kalt „Kongen av Persiabukta“ flytte sitt sete fra Busjir til Koweit. I 1935 oppga englendirne sine flåtestøttepunkter i Hanjam og Bassidu og flyttet dem til Bahrein-øyene.

Men sjahen satte også englendirne til veggs i andre viktige ting. I 1932 gikk han til angrep på den konsesjon som Anglo Iranian Oil Company hadde fått i 1901. I året 1933 ble det undertegnet en ny overenskomst, som innskrenket Bahreinområdet til 100 000 kvadratmil og forpliktet selskapet til å betale den iranske regjering 4 shilling for hver tonn olje, men minst 750 000. pund sterling om året. Englendirne kunde heller ikke vri seg fra denne forholdsregel fra sjahens side, selv om eller kanskje nettopp på grunn av at det britiske admiralitet er hovedaksjonær i Anglo Iranian Oil Company.

England gjør mottrekk

England fant seg i alle disse slag. Men det ventet på den dag, da det kunde gjøre gjengjeld. Og da de britiske tropper rykket inn i Iran i slutten av august 1941, var noe av det første englendirne tenkte på, å avsette sjahen. Det klarte de også: Den 16 september marsjerte de engelske og sovjetrussiske tropper fra Kasvin mot hovedstaden Teheran under det påskudd at de iranske myndigheter etter tilskynnelse fra sjahen hadde forsinket utleveringen av de vernepliktige tyskere som var i Iran. Britene hadde holdt klar en etterkommer av den siste Kadsjar, sjah Ahmad til å bestige den iranske trone. Riza abdiserte, åpenbart på grunn av at han bare på den måten så en utveg til å redde tronen for sin sønn Mohammed Riza. Englendirne førte så sjah Riza til Mauritius.

Den gang like som i dag

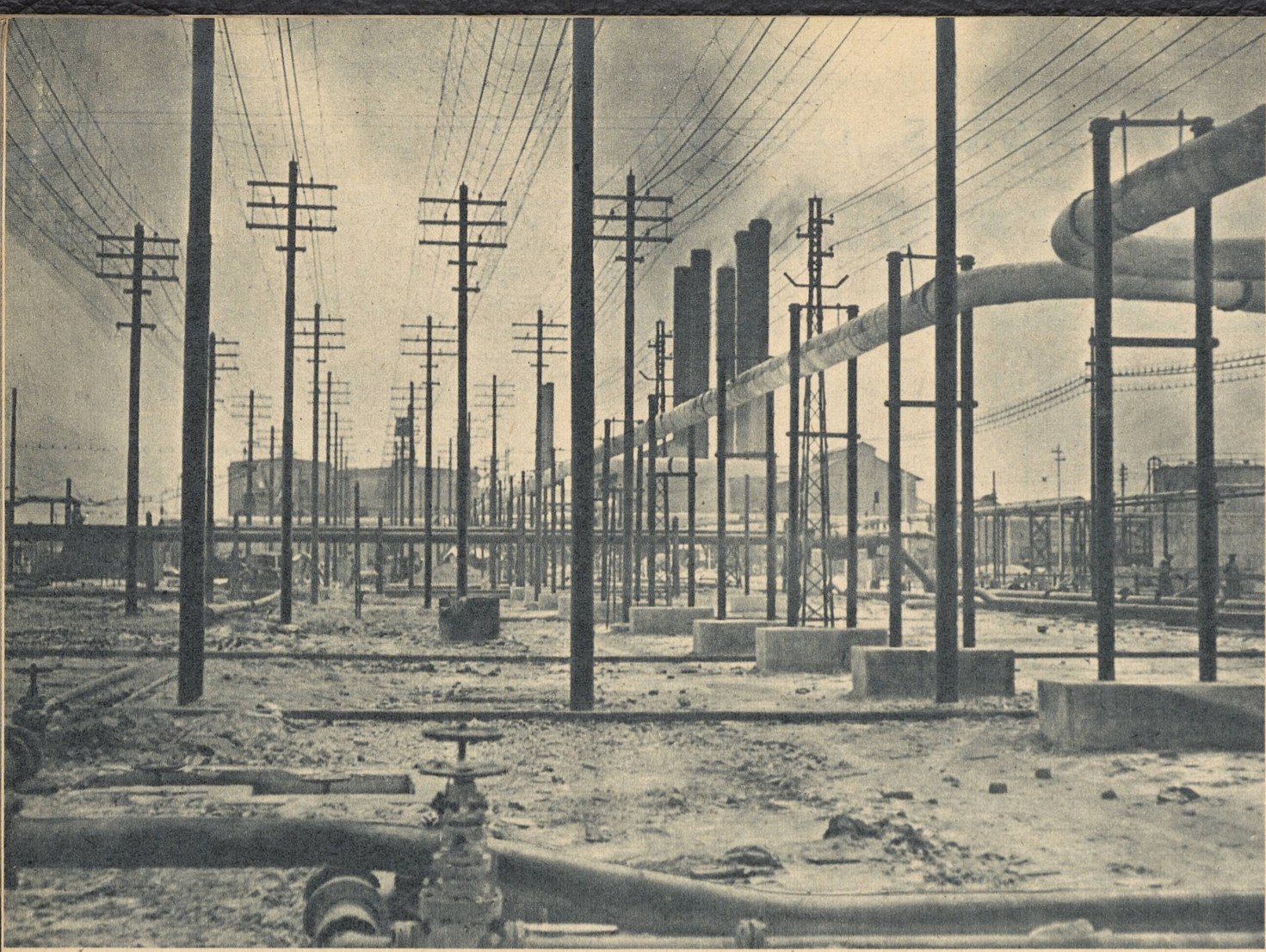
Det som no blir berettet fra Iran, minner i høy grad om de anarkistiske tilstander som hersket etterat overenskomsten mellom Russland og England om oppdeling av Iran i 1907 var kommet i stand. Den gang kom det til uro i landet, framfor alt til opprør i Kurdistan. Den gang drev sjah Mohammed Ali parlamentet fra hverandre med våpenmakt. Den gang viste den britiske flåte seg demonstrativt i Persiabukta. Kosakktropper inntok Tebris.

Og i dag?

I dag møtes englendirne og sovjetrusserne på iranske jord. Sovjetrusserne viser sin ubetingete vilje til å styrke sin innflytelse på englendirnes bekostning. Like etter at de var rykket inn i Nord-Iran, begynte de å arbeide for at Aserbeidsjan ble løst fra Iran. De fikk stor støtte for denne plan hos armenierne som bodde der, og de fikk våpen av bolsjevikene. Det gikk så langt at Aserbeidsjan skulde bli tilsluttet Sovjetunionen etter en avstemning. Men da protesterte England gjennom sin konsul i Tebris. Trass i det, er det i dag slik at denne nordiranske provins allerede er skilt fra Iran. Ingen iraner kan reise inn i dette område uten visum fra Sovjet.

Etter at Iran ble besatt, er kurderne gått til åpent opprør. Dette opprør blir i all hemmelighet støttet av bol-

Slagets strandgods... Englendirne med panservogner, få minutter etter deres tilfangetakelse ved den afrikanske front PK-foto: Krigskorrespondent Otto



Oljeraffinerier i Abadan ved Persiabukta. Her blir det hver dag bearbejdet mer enn 30000 tonn petroleum

verdenskrigen måttet se på at sjeikenes innflytelse langsomt svant under sjah Rizas kraftige styre. De overenskomster som englenderne inngikk med stamme-fyrstene, viser seg plutselig å være verdiløse, på grunn av at der sto en mann for styret som utelukkende hadde Irans interesser for øye. Denne mann, sjah Riza, klarte til og med å nå så langt at de enkelte stammer som alltid hadde ført krig mot hverandre tok til å forlike seg og stilte tanken om et uavhengig Iran høyere enn sine stammekriger. Ved drastiske metoder klarte han i høy grad å skape sikkerhet i hele landet. Englenderne holder no på å ødelegge denne ro og sikkerhet som de selv kunde ha så inderlig god bruk for. Ved å fjerne den mann som ofte klarte å nå sitt mål ved despotiske midler, ved at de enkelte sjeiker atter får makt, er Irans gamle plage, bande- og røvervesenet atter begynt å bre seg over hele landet. Det går også ut over englenderne selv, deres transporter blir stadig overfalt, jernbanelinjene blir ødelagt og togene plyndret.

Men Englands stilling i Iran er i dag like så svak som før denne krigs utbrudd. Egentlig skulde det ha vært britenes mål å få drevet sine forbunds-feller ut av Iran så raskt som mulig. Det vil bli interessant å se om England enno er sterk nok til å hevde sine interesser overfor bolsjevikene, og hvilket påskudd de vil benytte til å jage vekk sine forbundsfeller fra Iran.

Irans strategiske verdi

På ett punkt er Iran allerede omtrent helt verdiløst for den engelske krigsførsel: Det har, likesom Irak, i det vesentlige allerede mistet sin store verdi som gjennomgangsland for krigsmateriell til den bolsjevikiske forbundsfelle, siden det øyeblikk da forbindelsen fra Kaukasus til de bolsjevikiske tropper lenger nord ble avbrutt. Riktignok kunde den britiske utenriksminister Anthony Eden så sent som i mars i år skrytende uttale, at „det er ytet meget arbeid for enno å tiltvinge seg en forbindelse mellom Russland og de allierte.“

Et blick på kartet viser følgende: England vilde sikre seg disse viktige samferdselslinjer som bru til sin bolsjevikiske forbundsfelle og India. Den tyske framrykning i Kaukasus har i høy grad minsket også disse forbindelsers verdi

sjevikene. I oktober 1941 forlangte englenderne at den iranske regjering skulde slå ned opprøret. Men den iranske general, Moqaddam, som ble sendt ut for å utføre dette, måtte avsettes på grunn av at han støttet opprørerne. I mars 1942 ble det dannet en autonom kurdisk regjering i Sakkiz. De aviser som er kontrollert av englenderne påsto i slutten av august at kurdernes oppstand var slått ned. Men de påsto også samtidig at det hersket fred og enighet i hele Iran og mellom englenderne og bolsjevikene.

Men det hersket ikke på noen måte fred og enighet. Allerede ved begynnelsen av okkupasjonstiden kom det til alvorlige sammenstøt i Teheran mellom de britiske og bolsjevikiske tropper, og sammenstøtene var så al-

vorlige at byen måtte deles i to, en del for britene og en for bolsjevikene. Men da man heller ikke på denne måten kunde få ro i byen, ble man enig om å rømme Teheran. Bolsjevikene dro til Kasvin og britene til Hamadan. Men det var bare troppene som trakk seg tilbake. I stedet sendte Sovjet G. P. U. som åpnet et eget hus i Teheran, de sendte kommunistiske propagandister med meget materiell og besatte kringkasteren i Teheran. Over alt i de persiske byer og landsbyer har det siden da vært framvist bolsjevikiske propagandafilmer, over alt ble det satt opp plakater som forherliger kommunismen og dens førere. Den bolsjevikiske avis „Mardom“ (Menneskeheten) oversvømmer landet med bolsjevikisk propaganda. Ja, den bolsjevikiske for-

bundsfelle til det kapitalistiske England er til og med gått så langt at den har satt i gang små streiker blant de iranske arbeidere i Anglo-Iranian Oil Company, som leverer olje til det britiske admiralitetet.

Britene er svakere enn bolsjevikene

Englenderne kan ikke hamle opp med de bolsjevikiske metoder. De forsøker å gjøre seg populære hos de enkelte sjeiker og å skaffe seg innflytelse på de mange stammer som står fiendtlig mot hverandre. Men disse forsøk er dømt til å mislykkes. Riktignok har sjeikene i tidligere årtier, mot god betaling hjulpet englenderne når det gjaldt å beherske Iran. Men britene har til sin sorg og skade i tiden etter



Eden tenkte da på vegen gjennom Iran. Denne veg var, inntil det øyeblikk da den tyske forsvarsmakt nærmet seg Kaukasus, de alliertes viktigste forbindelse med Sovjetunionen. Et engelsk tidsskrift skildret for kort tid siden vegene gjennom Iran med stor fargeprakt. Det skrev: „Vegene i Iran, hvorav noen er utmerkete og andre er usedvanlige dårlige, er så tallrike at man uten vanskelighet kan utføre troppebevegelser i hvilken som helst retning. Det finnes vegeer for lastebiler som fører direkte til hovedstaden. De kommer fra Bagdad, fra Mohammerahavnene ved Persiabukta, fra Busjir—en av de havner som ligger nærmest India, fra Herat i nærheten av den afganske grense, fra Mesjed — bare 60 mil fra den sovjetske jernbane i Turkistan, fra Det kaspiske havs kyst, fra Sjahi ved østkysten, Babol-Sar ved sørkysten og Pahlevi ved sørvestkysten, og vegene kommer også fra Tebris som er forbundet med Sovjetunionen ved en jernbane som går over Irans nordgrense. På tross av den kjensgjerning at visse avsnitt av vegene absolutt trenger til å bli reparert, er det mulig å starte fra østkysten av Middelhavet f. eks. fra Beirut eller Haifa og så reise over den store trafikkveg til Bagdad og Teheran, så langs Mesjedvegen til den afganske grense, hvorfra en annen veg fører til Kabul og den indiske grense. Ved siden av alle disse vegeer som i løpet av noen få måneder kan gjøres til førsteklasses samferdselsvegeer, har man den trans-iranske jernbane som går tvers igjennom Iran fra nord til sør, eller for å være nøyaktig fra Bender Sjapur til Bender Sjah ved Det kaspiske hav med en sidelinje fra Teheran til Kasvin

og Senjan, hvorfra det går videre til Tebris, og på denne måten er forbundet med det sovjetrussiske trans-kaukasiasystem.“

Den nære Oriens (altså området mellom Kaukasus og Egypt) betydning for den britiske krigsførsel framgår tydelig av denne sammenstilling. Men i praksis ser det riktignok helt annerledes ut enn det framgår av skildringen i det engelske tidsskrift. Saken er ikke så enkel som den ble framstilt der. Vegene i Orienten er dårlige. Den trans-iranske jernbane er bare enkeltsporet i likhet med nesten alle jernbaner i dette område. Det står bare et meget begrenset antall lokomotiver og vogner til disposisjon. Disse lokomotiver må være særlig lette og trekk-kraftige på grunn av de mange kunstige oppbygginger man har på linjen som går over Elbursfjellene, som når en høyde av 2173 meter. Å bygge slike lokomotiver og bringe dem til Iran, tar lang tid. Den annen faktor som må regnes med når det gjelder britiske transporter, er også i den nære Orient spørsmålet om skipstonnasje. Man kan ikke bringe mer materiell til Persiabukta enn det man kan ha ombord på de skip som står til disposisjon. Og skipstonnasjen er knapt tilmålt og minker stadig på grunn av at så meget blir senket av den tyske forsvarsmakt.

Rommet blir trangere . . .

Men de britiske beregninger og oppregninger som ble gjort for få måneder siden, svarer ikke lenger til begivenhetenes gang. I dag er bare vegen øst for Det kaspiske hav åpen for transporten gjennom Irak og Iran. De vegeer og forbindelser som britene

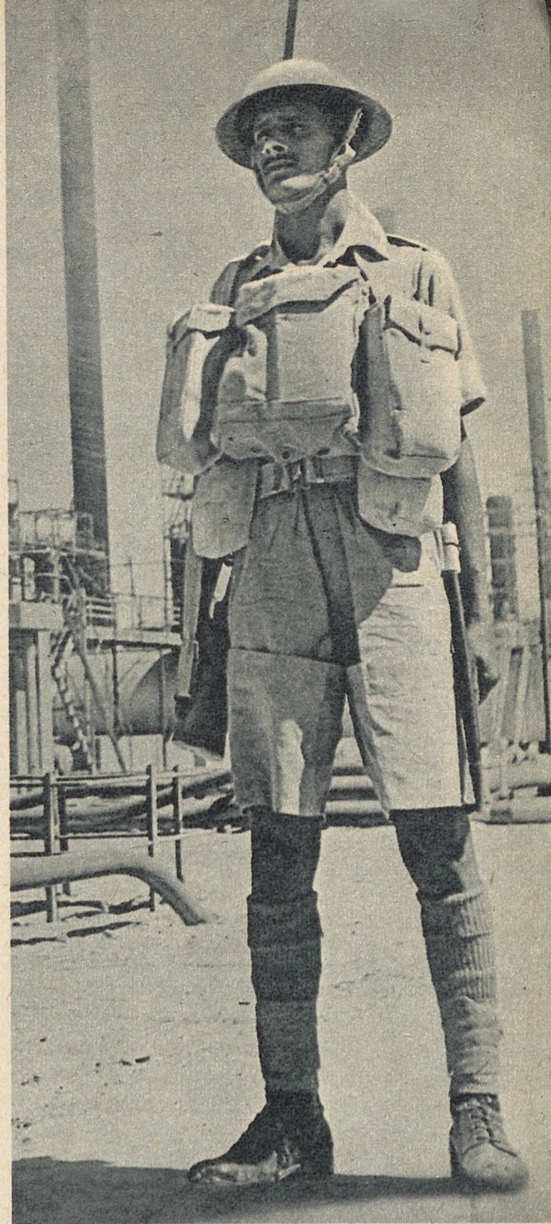
i løpet av det siste år har bygd i retning av Kaukasus, er blitt verdiløse når det gjelder å levere krigsmateriell til den bolsjevikiske forbundsfelle. Men øst for Det kaspiske hav er forbindelsene meget nødtørfte. Og havnene på den iranske som på den sovjet-russiske side av Det kaspiske hav, som står til disposisjon for bolsjevikene, har en begrenset kapasitet. De kan i alle fall ikke erstatte de transportlinjer som førte over Kaukasus og no er falt vekk.

På denne måte mister rommet mellom Kaukasus og Egypt sin betydning som bru mellom demokratiene og Sovjetunionen. Det har foreløpig enno verdi for englenderne på grunn av oljen fra Mosul og Bahrein og Abadan, og på grunn av at det er land- og luftbrua mellom Afrika, Middelhavet og India. Men englendernes problemer er, som vi har påpekt, både store og vanskelige for besetelsesmakten.

Amerika som Englands arving

Den amerikanske forbundsfelles konkurranse er blitt et særlig vanskelig problem for britene. USA. har erklært den nære og mellom-øst for sitt innflytelsesområde. De innskrenker seg ved denne innflytelsestakingen til et militært bidrag til de alliertes kamp, men de forsterker framfor alt sitt politiske og økonomiske engasjement. Av tallrike tegn kan man tyde den systematiske amerikanske gjennomføring i engang fullstendig britiske interesse-sfærer, som tydelig forråder den amerikanske hensikt å tiltre den britiske arv.

Om „herren“ no heter England eller Amerika — for Syria, Iran og Irak betyr det det samme: undertrykkelse.

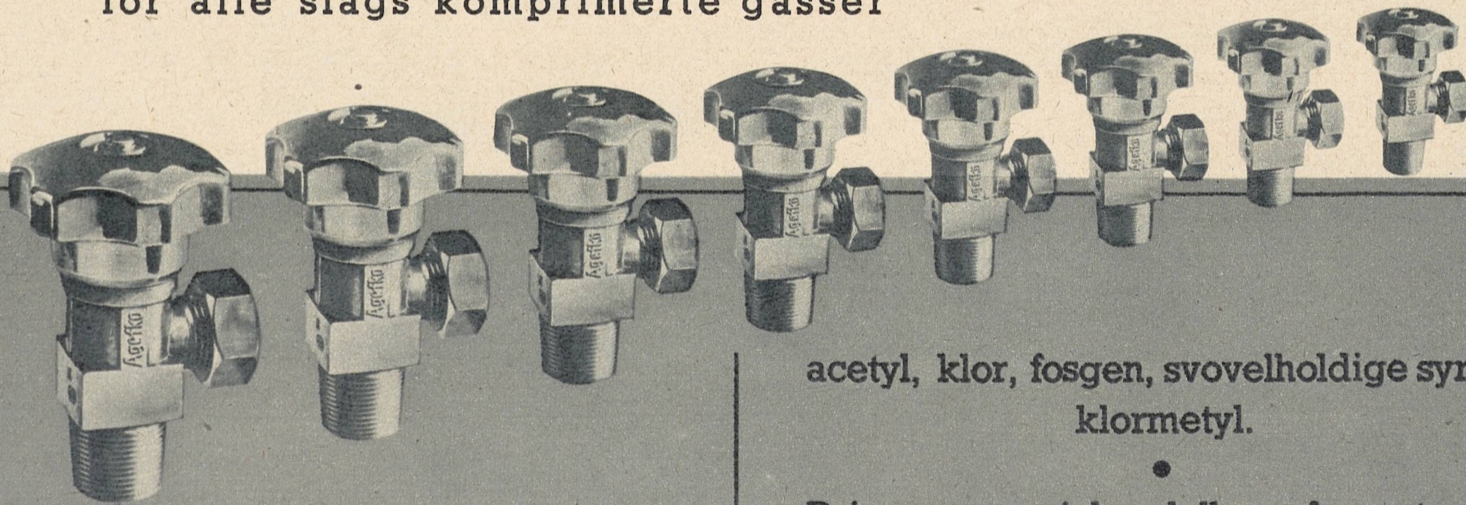


Engelsk vakt over iransk olje. I fjor landsatte britene kolonitropper i Iran og besatte oljeraffinerien

Stålflasker-Ventiler

Gjennomgangsventiler - Hjørneventiler

for alle slags komprimerte gasser



som kullsyre, surstoff, kvelstoff, edelgasser, pressluft, vannstoff, ammoniak,

acetyl, klor, fosgen, svovelholdige syrer, klormetyl.

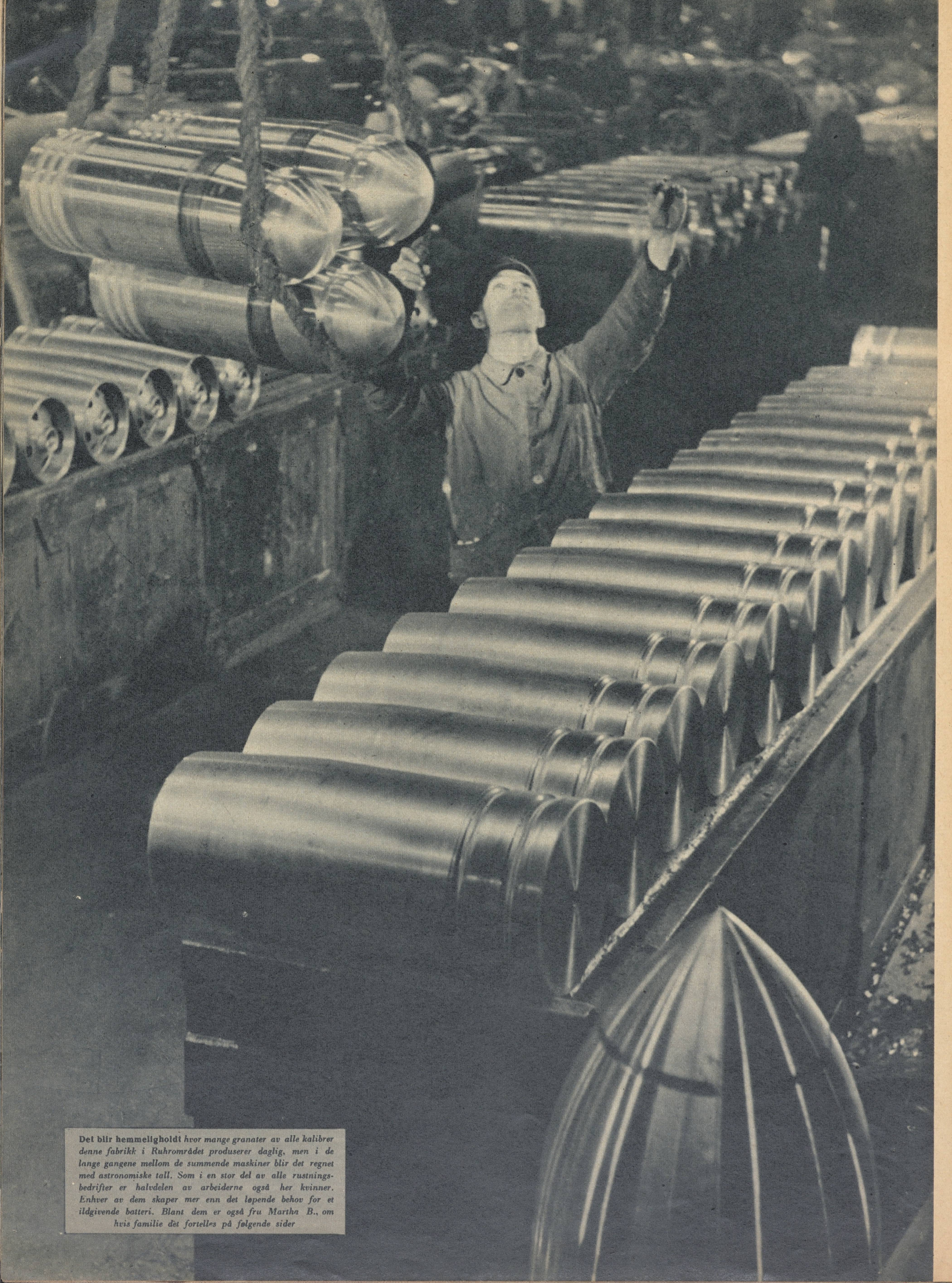
Drivgass-spesialmodeller for største ystelser, med kokegass, generatorgass, Methan, Propan, Butan.

KOHLensäURE-INDUSTRIE

AKTIENGESELLSCHAFT

ABTEILUNG VENTIL-FABRIK · BERLIN W 62

50 års praksis Beste verkstedsarbeid og hensiktsmessigste konstruksjoner garanterer størst mulig sikkerhet og billighet i drift for et hvert formål.



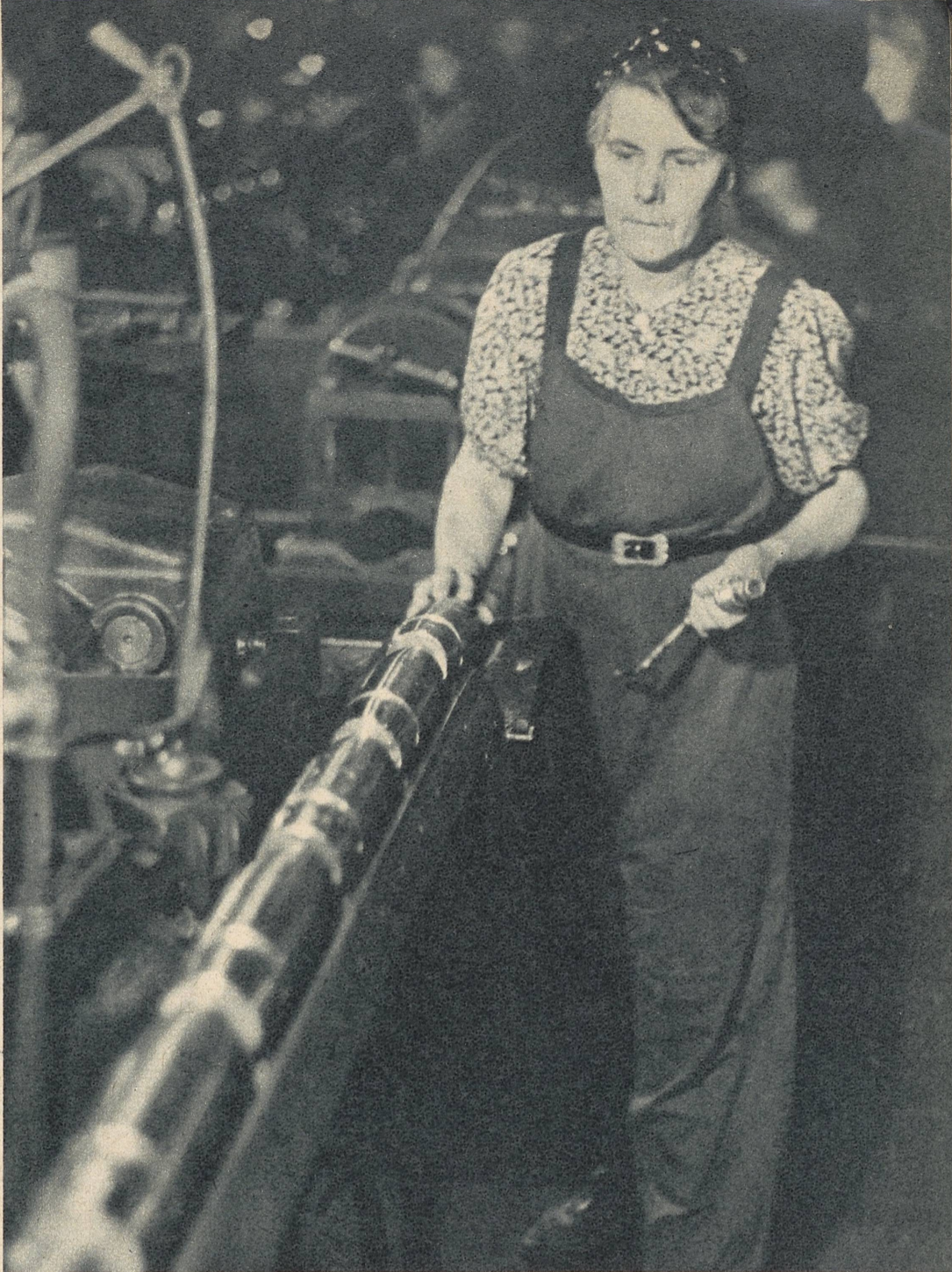
Det blir hemmeligholdt hvor mange granater av alle kalibrer denne fabrikk i Ruhrområdet produserer daglig, men i de lange gangene mellom de summende maskiner blir det regnet med astronomiske tall. Som i en stor del av alle rustningsbedrifter er halvdelen av arbeiderne også her kvinner. Enhver av dem skaper mer enn det løpende behov for et ildgivende batteri. Blant dem er også fru Martha B., om hvis familie det fortelles på følgende sider

Kvinnen med granatene

Biografien om et enkelt liv



Joseph B., tidligere møbelsnekker, no jernbanearbeider i et stort stålverk i Vest-Tyskland. „Jeg arbeider mine tolv timer om dagen som en ungdom“, forteller han, „for jeg har vært arbeidsløs lenge og vet hva som bedre er . . .“



Siden 3. april 1940 frivillig ved fresemaskinen, alltid punktlig, dyktig og uforferdet: det er hans kone, den enogfemtiårige rustningsarbeiderke Martha B.



Datteren Friedel, 18 år gammel, er beskjeftiget i et trykkeri, som arbeider for forsvarsmakten. Hun går på aftenkurser for å få videre utdannelse. Ved et flyangrep utmerket hun seg ved spesiell energisk bekjempelse av brannbomber

Driftslederen la den tunge granaten opp på den sølvgrå stabelen igjen, et par fagmenn sa sin mening om enkeltheter ved forbedringen. Prosjekt-fabrikken sal var nesten tre hundre meter lang. Løpende band snørte den kjempestore grunnflate sammen, gjennom glasstaket, som var oversmurt med mørkeblå farge, kom det nesten

ikke noe overlys. Jeg oppdaget at jeg bare hadde hørt uoppmerksomt etter forklaringene. Det skrev seg fra den kvinnen, som sto syv skritt bort og betjente en fresemaskin.

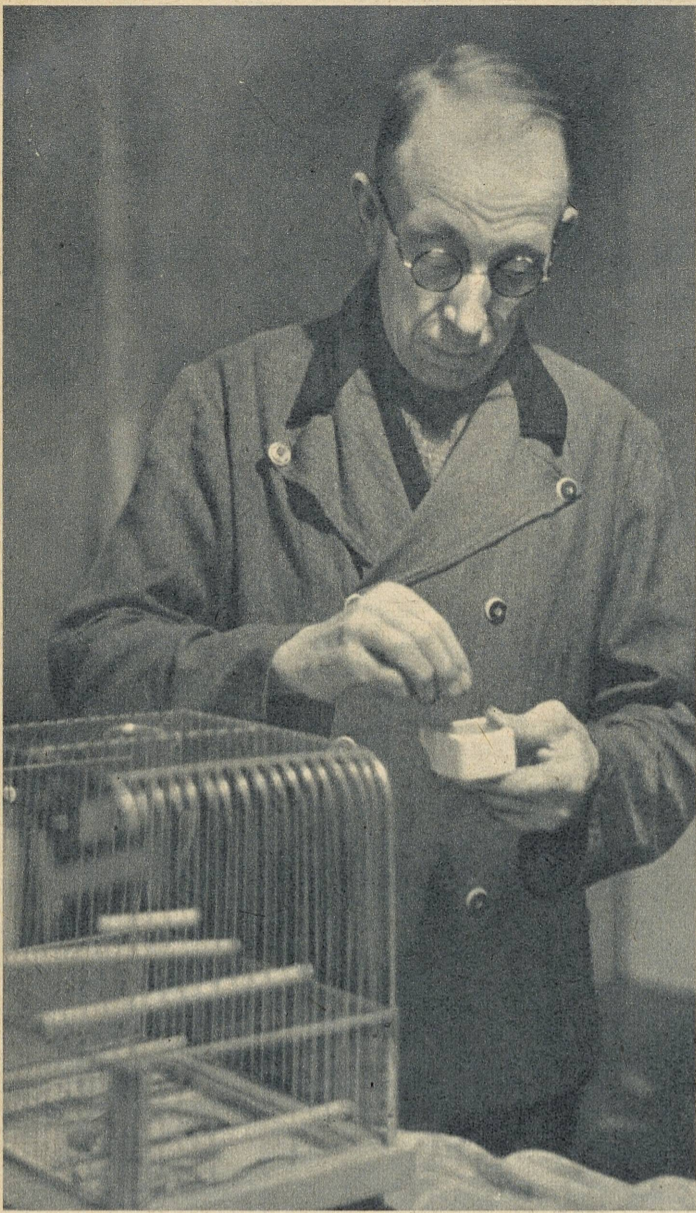
Den gang forekom grunnen meg å være liten. Vi hadde oppholdt oss i tre dager midt oppe i rustningsindustriens hekkesabbat, mellom masovner,



Underoffiser Heinz B., aktiv underoffiser på østfronten. „Sannsynligvis går det iorden med permisjon no, jeg gleder meg voldsomt til å treffe dere heime . . .“ står det i et av hans siste feltpostbrev



Hans bror Franz B., som har meldt seg som frivillig til krigsmarinen. Han er læsesmed og har vært læregutt i den fabrikk, hvor foreldrene i dag arbeider



Far B.s privatfornyelse: hans kanarifugl. Når han kommer heim fra arbeidet om aftenen, blir først buret gjort rent



Mor B.s glede: at tiden strekker til for å vaske og stryke matros-guttens undertøy

det. Og nettopp arbeiderkvinner besitter en hardhet, som man alltid bare erkjenner ved det enkelte eksempel, skjønt det er felles for alle. I deres ordforråd mangler ordene til å beklage seg over det slit som har fulgt dem uavbrutt som en kalender.

Som i mange familier, hvor forsørgeren alltid bare kan tjene knapt begrensede summer, fordi yrket bare gir det nødvendige, gis det også i fru B. s husholdning en viss småborgerlig velstand. Den har hun kjempet seg fram til, og den forsvarer hun no, ni timer om dagen ved fresemaskinen.

*

I 1915 gikk hun til en kruttfabrikk, altså knapt fireogtyve år gammel. Mannen var den gang i Rokitno-sumpene. Barn hadde de enno ikke. I 1918, etter sammenbruddet, ble hun heime igjen, og hennes Joseph, som er ti år eldre, tok av seg underoffisersfrakken og ble møbelsnekker igjen. Begge hadde de spart litt. No fortærte inflasjonen grotschen- og markstykkene i én jafs. Men de slo seg da igjennom, et tykt album viser fotografier av barna, som alltid var nett kledd, og som ikke behøvde mangle noe. I 1929 mistet B. sin stilling. Han fikk ikke noen ny post, det vesttyske område hadde den gang et par millioner hender for meget. Konen gikk og vasket hos fremmede, og dessuten brakte hun ut melk, fra klokken halv seks om morgenen. Sorgene hennes vokste og vokste, og de så ingen utveg, da mannen ble syk; han greide ikke uvirksomheten, en dag fikk han nervesammenbrudd, og så lå han til sengs i månedsvis. I slutten av 1933 kom det et brevkort fra arbeidskontoret. Dagen

valseverk og støperier, — nei, en selvlaget, blomstret overall skulde ikke ha fått lov til å hevde seg overfor disse gigantene.

Imellomtiden har jeg truffet fru Martha B. ofte. Hun er enogfemti år gammel, kraftig bygd, og det går en bred, hvit stripe gjennom hennes svarte hår. Mannen arbeider i samme fabrikk, over i jernbanebedriften. De to sønnene tjenstgjør i forsvarsmakten, datteren er beskjeftiget i et trykkeri. Mer er det egentlig ikke å si. Hvis det ikke klang ringektende, så vilde det være mest treffende å snakke om et gjennomsnittstilfelle, om dagligdags skjeb-

ne, hvor man enn kommer i Ruhr-området, vil man kunne trekke paralleller og finne tilsvarende historier.

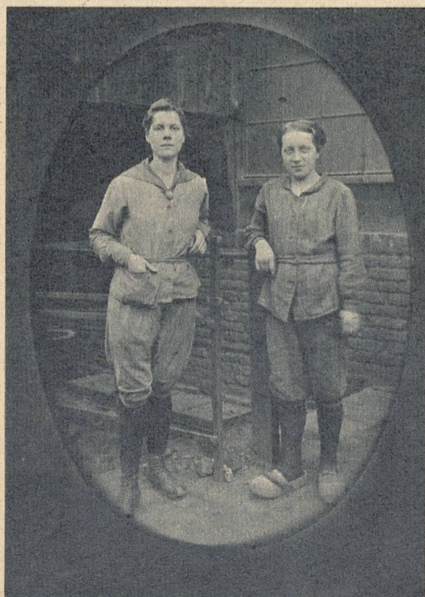
*

Driftslederen sa seinere at man ikke hadde trodd at det vilde gå så godt med kvinnene. Men i dag kunde man uten vanskelighet anvende dem på plasser, som alltid har vært betegnet som rent mannsarbeid.

Først spør man seg, hvor grunnene vel kan ligge, men de kreftene, som det her dreier seg om, er oppstått i disse menneskers liv, litt etter litt, år etter år, av nøden og viljen til å greie



„Når man innretter seg riktig, greier man alt arbeid“, sier fru B. Hun føler seg aldri utkjørt og har alltid tid for et handarbeid og en prat med datteren. „Mange ganger går vi på kino, på grunn av ukerevnen ...“



For 25 år siden: fru B. (til venstre) var allerede rustningsarbeiderske fra 1915—18. Mannen var dengang i østen, i Rokitno-sumpene



etter hadde han arbeid igjen. Ganske visst ikke i sitt fag, men et sted, hvor han likte seg. I det øyeblikket følte konen en uendelig, menneskelig takk-nemmelighet. Livet hadde igjen et fast grunnlag. Og fra no av begynte hun å identifisere seg med den politiske utvikling på en ubevisst, saklig, men holdbar måte.

Og i 1940 meldte hun seg frivillig igjen. Ved maskinen sin beveger hun seg med den samme iver, som hun også føler i kjøkkenet sitt og for at guttene ikke skulde løpe omkring med fillete strømper. Det er det samme for henne å holde huset i orden eller dreie granater. Av denne trang til å gjøre alt så godt og grundig som mulig, har hun også laget seg den blomstrete overall av en stoffrest: „Jeg vil være ren“. Og på ukefridagen blir kittelen, som er oversmurt med oljeflekker, vasket og strøket. Ellers føler hun seg ikke vel.

★

Hun arbeider i skift: fra seks til tre om ettermiddagen eller fra tretten til toogtyve eller om natten. Hvis hun er heime om morgenen, lager hun frokost til den attenårige datteren Friedel, som no for annen gang tilbrakte sin sommerferie på landet til hjelp der hvor bøndene er utkommandert. Leiligheten er aldri kommet til kort, på grunn av mangel på tid. I stuen skinner de polerte møblene, glasskapet med kaffeserviset, sofaen og bordet, alt blir gnidd blankt hver dag, og i kjøkkenet skinner messingkranene som i fredstid. Hun har en fin avtale med de forretningene, hvor hun handler; de holder av til henne, det hun har å få. Så bringer hun maten til datteren i trykkeriet, fordi hun mener at barnet alltid skal kunne spise seg riktig mett. En veg på mer enn en halv time. All denne opp-tatthet vilde ha hatt en brodd, hvis det lå en innbitt stemning bak. Men denne arbeiderkvinne underkaster seg gjerne denne strenge inndelingen. Den tyve-årige sønnen Franz, som befarer Østersjøen som maskinbergefreiter i krigsmarinen, sender sitt undertøy heim, fordi moren vil greie med det selv. Og selvfølgelig får den nittenårige Heinz, som ligger foran Leningrad som aktiv underoffiser, sitt feltpostbrev hver eneste uke. Det er en av de beste friaftenbeskjeftigelser: å fortelle alt det som er å fortelle i Bochumergaten, med stor, kantet, men fast skrift.

★

„En av våre beste“, sa verksmesteren om fru B. Da han setter stor pris på alle de kvinner, som arbeider ved maskinene, var det store ord. „I hvert skift må hun få ferdig 210 infanteriprosjektiler; hun kommer nesten alltid opp i 230, mange ganger har det sågar vært 260. Nei, hvis vi ikke hadde slike kvinner...“

Denne siste setning kunde også hennes mann gjenta, og barna kunde også bruke den om moren.

★

„Vi greier det nok på et vis“, har denne enogfemtiårige kvinne alltid sagt. Det er den leveregel, som hennes barn har fått med på vegen. Og fra den har hun aldri avveket, hun holder seg til den, mellom nitimers fabrikkarbeid og netter med flyalarm.

Slik er hun, Martha B. i blomstret overall, en som dreier granater.

PK-Krigskorrespondent Hubert Neumann

For en million

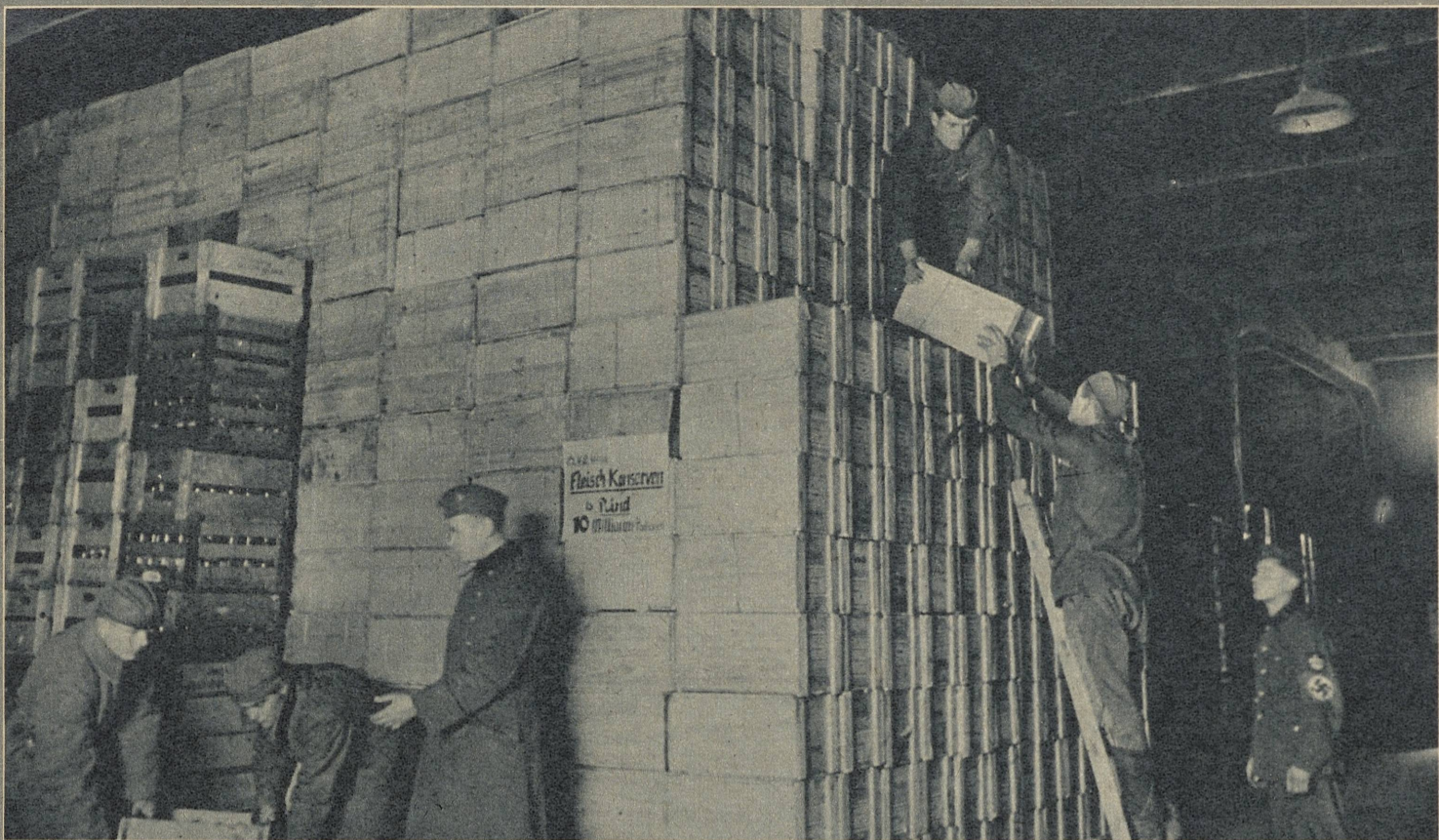
tyske soldater ligger det i to lagre ikke bare klær for en hel vinter, men også forpleining for 7 dager. Hele Sveits' befolkning — fra oldingen til minstebar-net — kunde for minst 2 dager forsynes med soldatrasjoner av disse forråd

PK-fotos: Krigskorrespondent Artur Grimm

→
Reserveforrådet i et armé-bekledningslager: 400 000 sett varmt undertøy

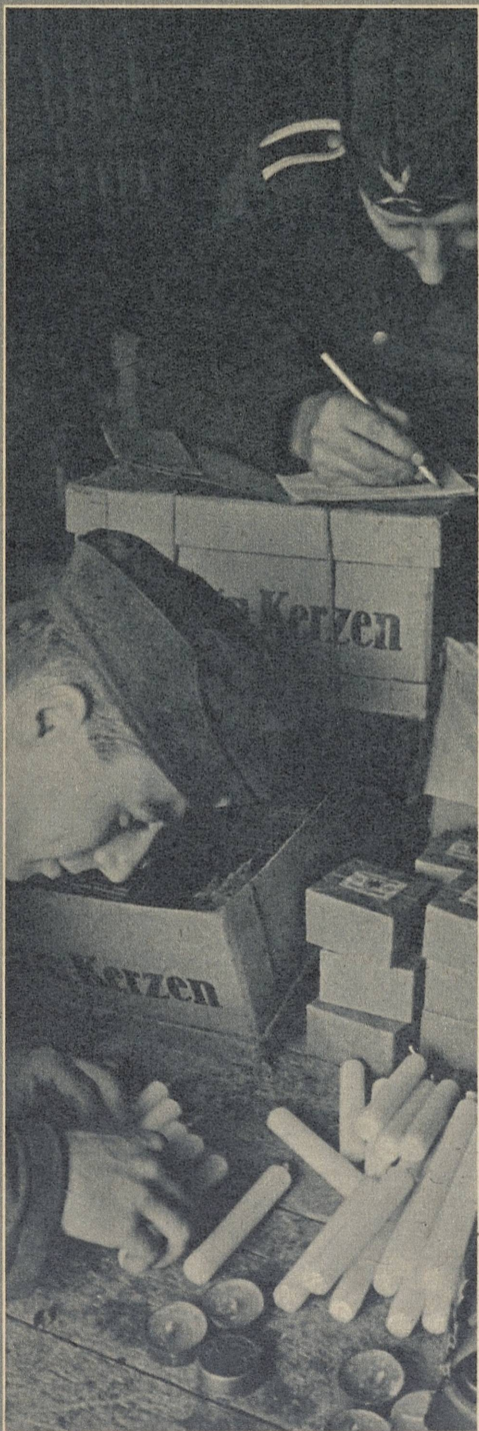
↓
.. 40 000 par marsj- og ridestøvler og 60 000 par sko





FOR EN MILLION

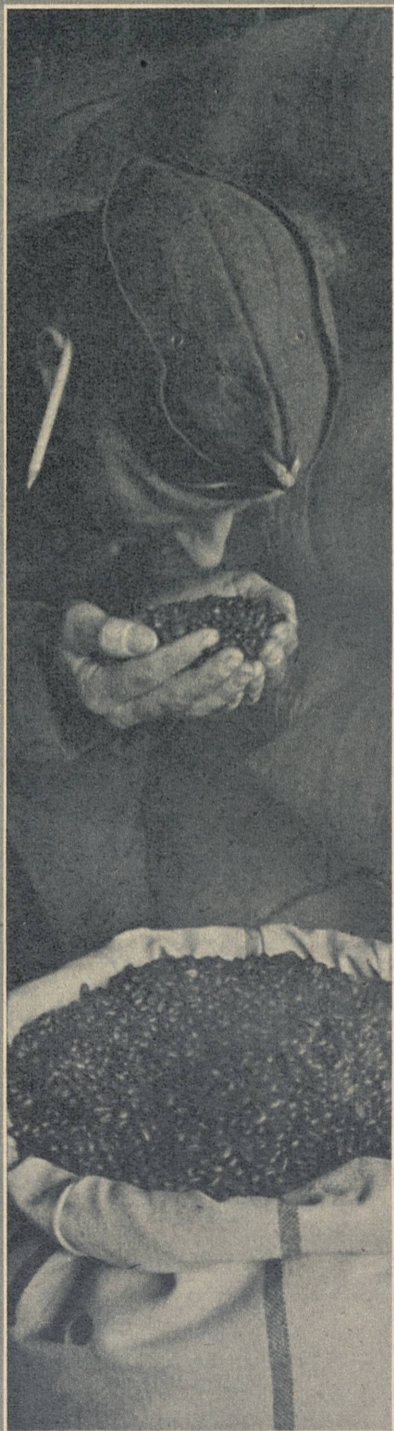
hermetikk for de kjempende tropper. De forråd, som her er stablet opp i det ene lageret, vilde fylle omtrent 840 jernbanevogner, eller 28 godstog, hvert på 30 vogner



... hundretusener lys ...



... millioner sigaretter ...

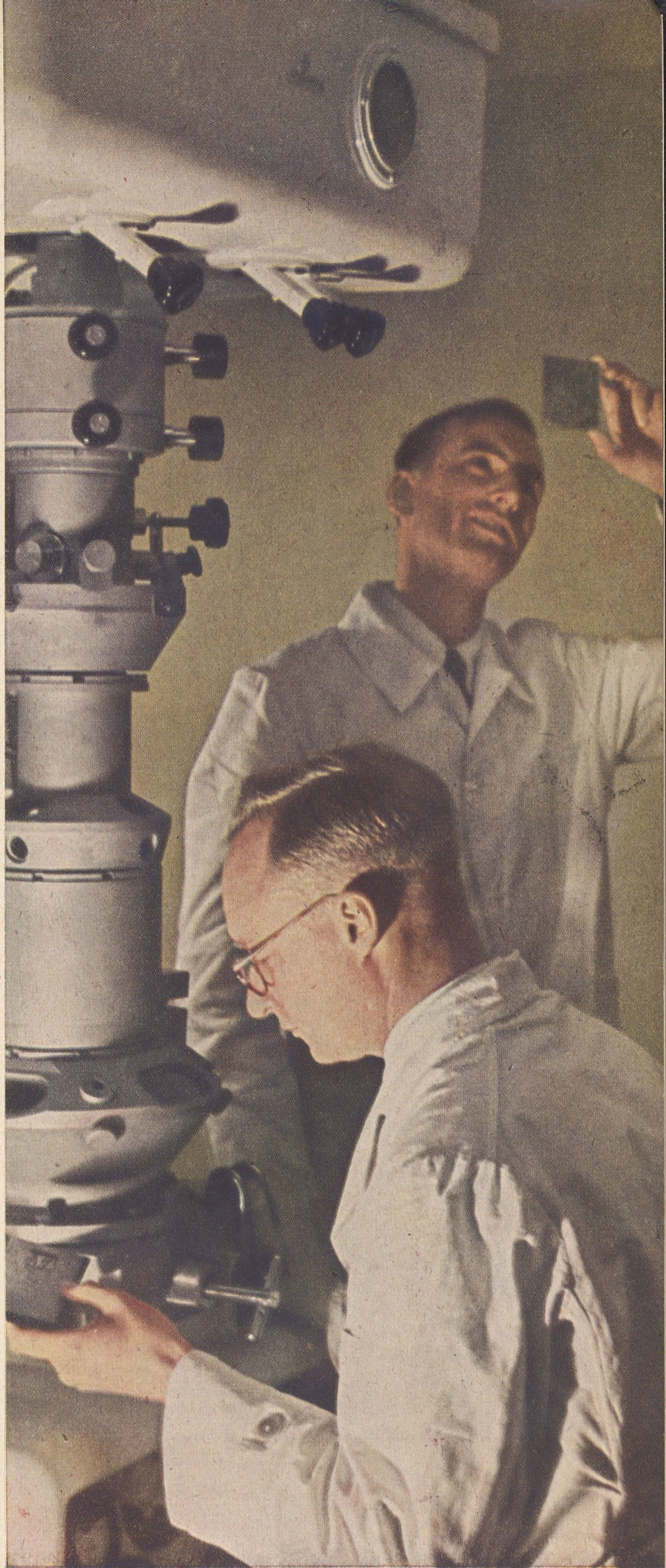
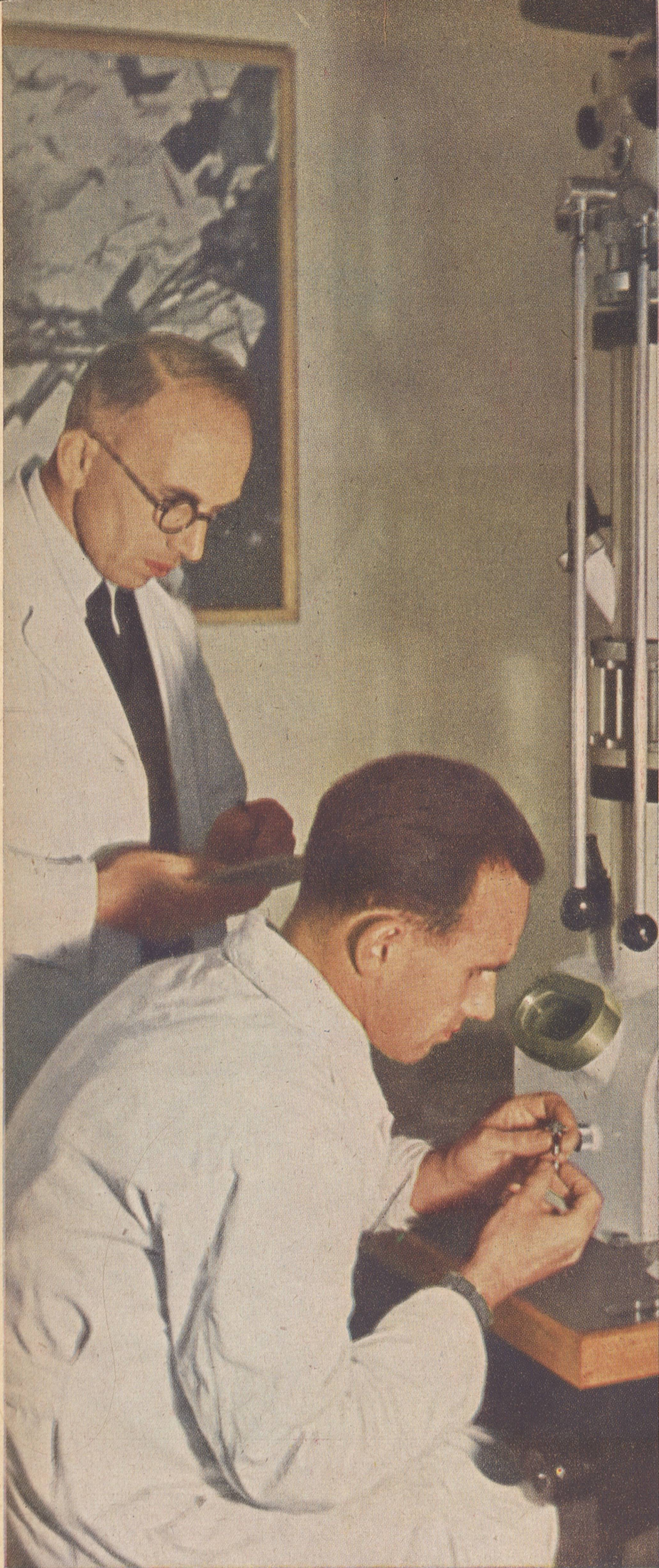


... 17.500 kg kaffe ...

... er lagret ved siden av mel, kjøtt, drikke, smør, krydderier, marmelade, te, såpe og mange andre saker i ett eneste forsyningslager

Et BLIKK inn i det usynlige

For omtrent fire år siden brakte de illustrerte tidskrifter sensasjonelle bilder: det var for første gang lyktes med Siemens-ultramikroskopet å gjøresynligsmåelementærlegemer, som er årsaken til en plantesykdom og samtidig molekyler i en eggevitteforbindelse. Like etter ble det også i ultramikroskopet vist, hvordan bakterier av enno meget mindre legemer, bakteriofager, som framstilles i ultramikroskopet som fine organismer i rumpe-trollform, blir bekjempet og tilintetgjort. Det var åpnet for blikket Inn i det usynlige, ved hjelp av mikroskoper, som hadde utvidet det menneskelige øyes synsområde voldsomt, og i dag allerede tillater praktisk brukbare 150 000 gangers forstørrelser. Hvordan var dette uhyre framskritt muligjort? — Ved overgangen fra lysmikroskopet, som bare ga en 1500 gangers praktisk brukbar forstørrelse, til elektrone-mikroskopet, hvor det istedenfor de grove lysstråler anvendes de meget finere katodestråler, som gjør det forstørrete bilde synlig på en lysskjerm, på liknende måte som et fjernsynsbilde. (Se følgende fargeside)



Fire menn skapte „ultramikroskopet“

„Signal“ viser her de fire menn, som har innlagt seg særlig store fortjenester ved utviklingen av den nye forstørrelsesteknikk — av „ultramikroskopet“. På høyre bilde (stående) dr. Ernsi Ruska og (sittende) dr. Bodo von Borries, konstruktøren av det elektromagnetiske Siemens-ultramikroskop, på venstre bilde (sittende) dr. Hans Mahl og (stående) dr Ernst Brüche, som skapte det elektrostatiske AEG-ultramikroskop. (Se teksten på side 30)



BOLERO: lidenskap

På en plass under Spanias glødende sol toner den rytmiske klang av kastanjettene lyst og rent. En mørk skjønnhet, strålende og velbygd, stamper i tofjerdedelstakt boleroens første skritt. I hennes bevegelser ligger det spanske landskaps romantiske melankoli og det sydlandske blods glødende lidenskap. Oppfordrende og forlangende kreiser mannen rundt danserinnen, som no — lokkende og farlig som en villkatt — øker tempoet. Dansen blir lidenskapeligere, kastanjettene i danserinnens hender slår hurtigere, gitarene som akkompagnerer dansen, klinger skarpere. Som fortryllet følger tilskuerens øyne parete. — Boleroen er en kjærlighetsduett i høyeste fullendelse. Der klinger alle nyanser i den evig like kamp mellom mann og kvinne, høytidsfullt kurmakeri og medrivende forlangen, tilbakeholdenhet og jublende seier



CSARDAS: lengsel

Grå affenskurving brer seg over pusztaens vidstrakte sletter. De mørke skygger fra brønnene er den eneste avbrytelse i den endeløse linje mellom himmel og jord. Men i gjestgiveriene hersker det muntert liv. Vakre mørkhårete unge piker synger, ler og spøker. Mennene drikker og røyker. Den gylne ungarske vin forsvinner fort fra glassene. Øynene begynner å lyse, hjertene slår raskere, csardas klinger opp... Førstefiolinisten legger hele det vidstrakte, ensomme landskaps lengsel i sitt spill. Unge piker og menn vugger i hoftene, de forholder seg enno nølende, fil den annen del av dansen begynner med et vilt temperamentsutbrudd. Pikene hvirvler, takten blir hurtigere, fiolinens spill mer glødende. En jublende triumf avslutter dansen: lengslen finner sin oppfyllelse i et fyrig temperaments seier over landskapets tungsinn.

FIRE NASJONALDANSER

erobrer verdens scener

Nutidens kunstdans omfatter den klassiske, den moderne og karakterdansen. Til den siste gruppe hører nasjonaldansene, altså danser, som danses av en hel nasjon etter gamle overleveringer. I en uendelig liste av europeiske nasjonaldanser er omtrent 51 de viktigste, som enhver danser må kjenne. Men av dette tall har fire danser, som er særlig karakteristiske for de vedkommende nasjoner, erobret verdens scener med storm: den italienske tarantella, Spanias bolero, Ungarns csardas og den tyske vals. På den tid, da disse dansene oppsto i folket, danset Europas adel balletten, som stammet fra Italia og var blitt høyt utviklet i Vest- og Øst-Europa.

I annen halvdel av forrige århundre, da folkenes nasjonalfølelse våknet, løste en rekke unge danserinner seg fra ballettens stive reglement og brakte sitt heimlands danser på scenen. Det tradisjonelle lille ballettskjørtet måtte vike for de nasjonale og fantasikostymene.

Vågestykket lyktes. Nasjonaldansene begynte sin seiersgang, og i dag hører tarantella, bolero, csardas og vals til på enhver danserinneres repertoar. Fire danser, blitt til i fire nasjoner, ble til hele sceneverdenens almengode. Selv om de heller ikke alltid er blitt trofast mot den gamle, overleverte form, så behersker dog de opprinnelige skritt dansen. Vedkommende nasjons karakter er forblitt synlig. Lengsel, lidenskap, livsglede og løssloppenhet — og i dem alle kjærligheten som grunnement — er blitt til grunnlag for nutidens dansekunst.

Tarantellaens livlighet, csardas' tungsindighet, boleroens lidenskap og valsens munterhet blir båret av rytmisk fullendte bevegelser, som er tegn på høyt utviklede kulturfolk. Disse danser er blitt til kunstneriske mesterprestasjoner. De fire nasjoners temperament har utkrystallisert seg til en slik fullendelse i disse fire dansene at de kunde forstås og overtas av enhver annen nasjon på samme måte som avgjørende kunstnerisk uttrykning.

Danserinnene er vendt tilbake til de gamle kilder og har litt etter litt funnet den avgjørende form. Disse danser er ikke noen disiplin, men vegen til seg selv. De er født ut av nasjonenes naturforbundne art.

VALS: utløsningen

En festlig og munter stemning ligger over salen. Damenes silkekjoler lyser i alle farger. Fra kronlysestakene faller det strålende lys. I elegant kjole står dirigenten foran sitt orkester og gir tegnet til å begynne. De første takter av den udødelige wienervals lyder... Menneskene holder et øyeblikk pusten, så utløses deres spenning i et lykkelig smil. De vugger i skuldrene og begynner som av seg selv å dreie seg. De første par åpner dansen. Løst fra alle jordiske bekymringer gir menn og kvinner seg valsens trylleri i vold. Med jevne svingninger glir deres føtter over parkettgulvet, og øynene forteller leende: I dag er i dag! — Valsen er festlighetens og skjønnhetens symbol. Ung og gammel har gitt seg hen i denne dansen, uimotståelig trenger dens rytme seg inn i blodet. Hjertene hos dem, som danser vals, er alltid unge

Fotoene viser Ursula Deinert i csardas og i tarantellaen og Lisa Kretschmar i bolero og valsen. Kostymene er fri fantasi

TARANTELLA: livsglede

Tunge blå og hvite druer smykker markedsbodene i landsbyen, hvor glade mennesker stimler sammen. En svak vind bærer duften av blomster og frukter over landet. Mørkøyete italienerinner i sitt lands rødhvit-grønne drakter og kraftige, livsglade menn feirer „druefesten“. En av pikene begynner tarantellaen. Hun griper tamburinen og svinger den høyt i været. Med sirlige skritt kommer en ung mann bort til henne. Dansen blir hurtigere, den øker til en hvirvel av lidenskapelige bevegelser. De dansende ser hverandre stivt inn i øynene, små trippende skritt foretas, og så begynner en munter kjærlighetsdans, hvor partnerne begeistres og beruses av sin egen løssloppenhet. En arbeidets fest, en livsgledens dans — det er tarantellaen



Det
fargefortettede
Pelikan
 fargebånd

varer enno lenger, hvis det
 vendes hver 8 dag. Derved
 kommer den øverste halvdel
 ned og friskes op.

GUNTHER WAGNER




Jakt - sports - og forsvarsvåpen

10 - tastet adderings - og bokholdermaskiner

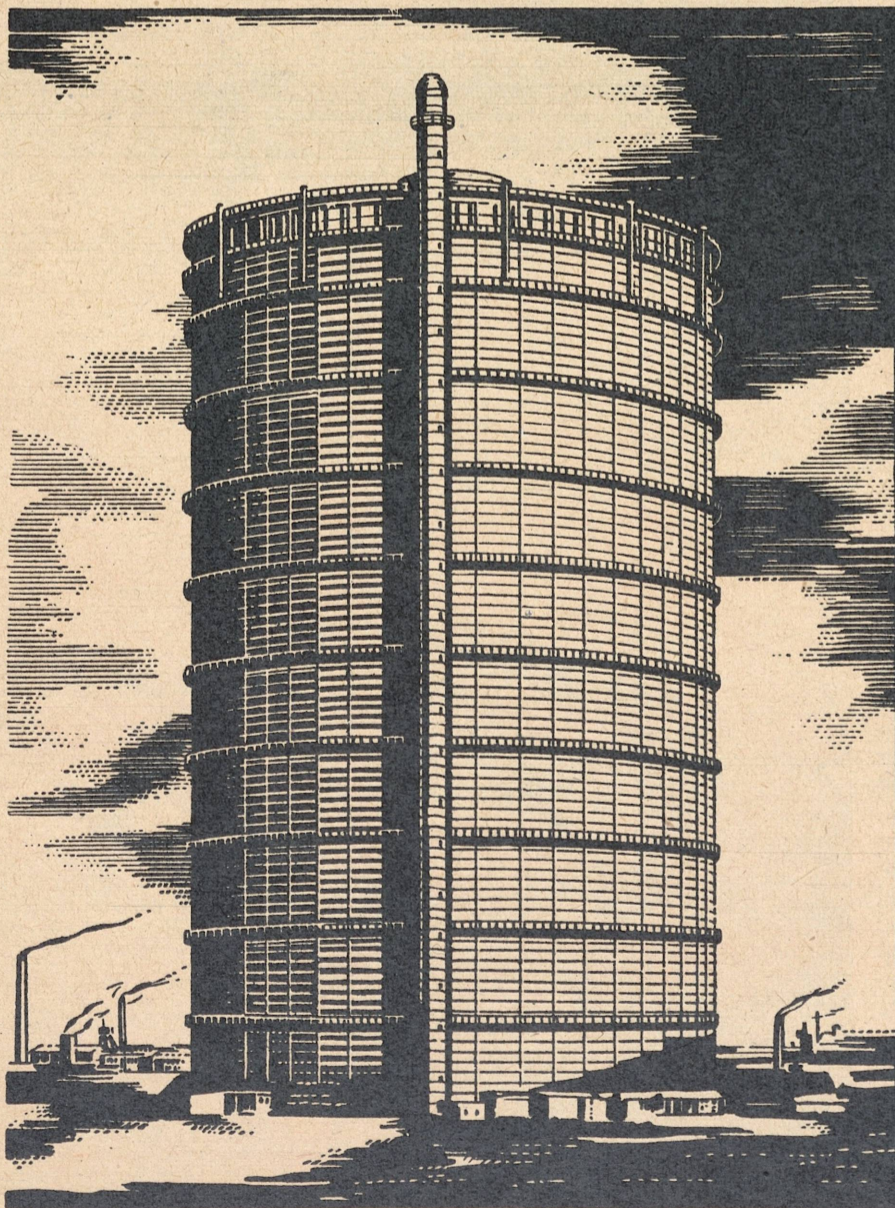
presisjons - finmålingsverktøy



F. OLLERICH

S 22

MAUSER-WERKE A.-G. OBERNDORF/N.



KLÖNNE

Tørr-gassbeholder

i alle verdensdeler.
 Derunder den stør-
 ste og den minste i
 verden.



AUG. KLÖNNE DORTMUND

3

INNSPILLINGSDAGER

„For filmen „Paracelsus“ trenger vi en by fra det 16. århundre. Men skynd Dem, for vi vil nytte de lange sommerdagene!“ det var oppdraget som „Bavaria“ ga sine arkitekter. Et par uker seinere så man på Barrandow, filmområdet ca 200 meter over byen Prag og Moldau, silhuetene av middelalderlige gater. Paracelsus, den store tyske læge ved skillet mellom to tidsaldre, kunde begynne sin „filmoppstandelse“

1. innspilingsdag: Søndag morgen foran domkirken



Middelalder — bygd 1942. Filmarkitektene har løst den vanskelige oppgave, en by fra renessansens dager ble trykelt fram av jorden. Høye bindingsverkshus lager vinkelsmug, som munner ut på torget, som til venstre flankeres av domkirken og til høyre av universitetet. Enno ligger byen død i den oppgående sol. Men snart vil fargerikt liv fylle plassen og smugene, for i dag er det første innspilingsdag. — Pilene viser, hvor kameraet og mikrofonen begynner sitt arbeid.

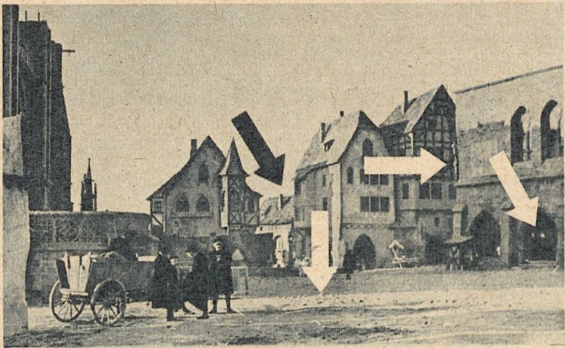


Messen er slutt. Kirkegjengere strømmer ut av portalen til den mektige gotiske domkirke under orgelklang. Foran i pels og brokade rådsherrene og rike kjøpmenn. Rundt dem, på trappepinene, kryper og hopper...

... en sverm av krøplinger og tiggere. De bøyer seg etter de få pfennige, e som drypper fra de rikes portemonné. Kjøpmannen Pfefferkorn, byens rikeste mann, har bare spark til overs for de fattige. „Måtte pesten hente deg!“ — roper tiggerne etter ham. Pesten — gysende slår alle som hører dette kors for seg

12. innspillingsdag: Den røvete kjøpmannsdatter

Regissøren behøver ikke holde seg til noen byplan. Av en handfull kamera-innretninger, som bare ligger noen få meter fra hverandre, oppstår så seinere i filmen en lang veg, et tiltrekkende gjemselspill



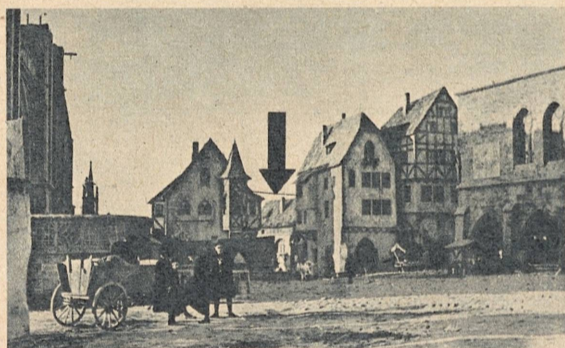
En utflukt med overraskelser. Renata, kjøpmann Pfefferkorns datter, blir båret en tur i sin bærestol av tjenerne, ut i det grønne, foran bymurene, hvortil pestdunsten enno ikke var kommet. Men allerede snart . . .



. . . kommer bærestolen tilbake gjennom byporten (den ligger bak det første smuget i den middelalderlige filmby). Studenter har røvet den og dens innhold. Vokteren med hellebarden lar skolarene passere. I illsom springmarsj går det no

18. innspillingsdag: Gjøgleren gjør vegen fri

Smuget, som fører til byporten er skueplass for en rekke livlige scener, som dels foregår på jorden, dels over takene



Den gamle byen har sin sensasjon. En gjøgler holder til høyt oppe på en svaivende line, som er utspent over smuget fra takmøne til takmøne. De nysgjerrige stimler sammen, og da linedanseren kaster penger ned til mengden, oppstår . . .



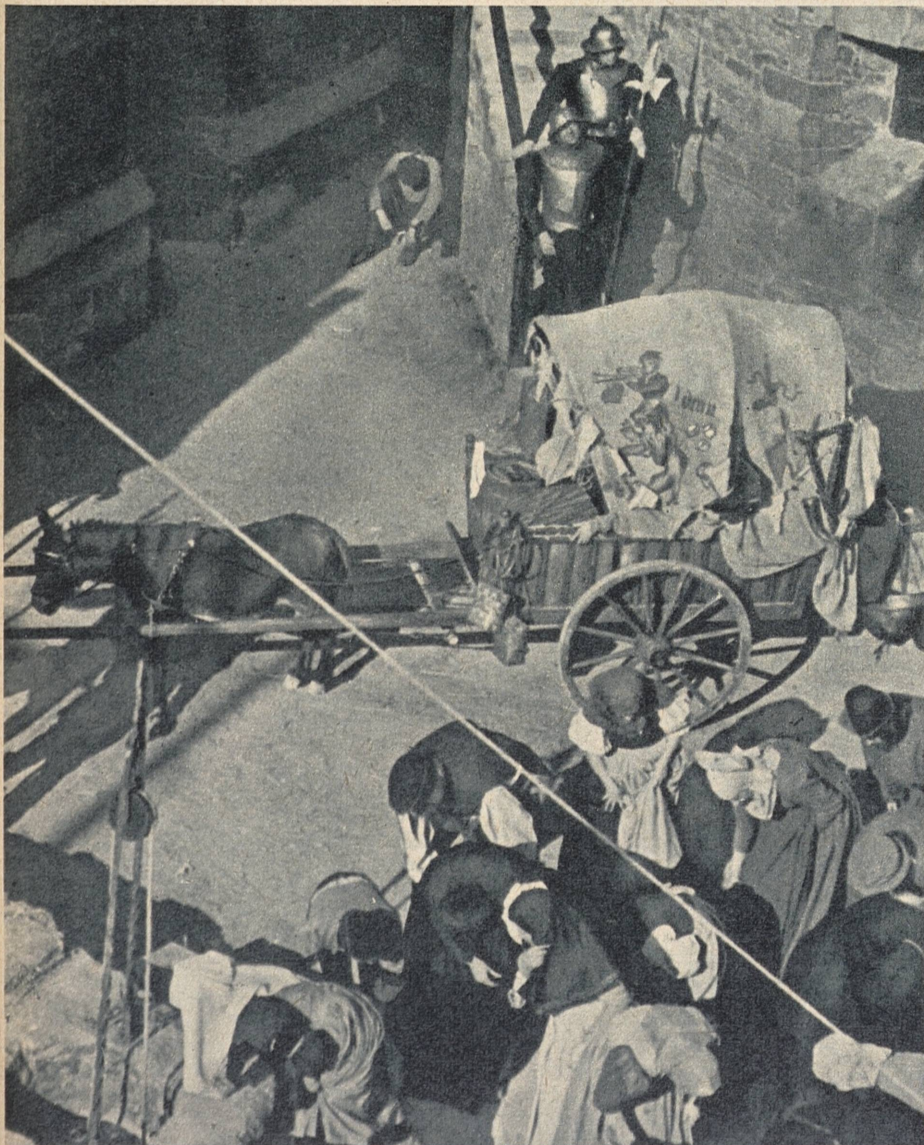
. . . det et voldsomt virvar, som øker til et vilt slagsmål. I portbuen står de rike og ser ut til å kjede seg, mens de ser på hvordan de fattige slåss på grunn av noen få pfenniger. Tumulten blir stadig villere, og . . .



...forbi vaktårn og overdekte ganger, forbi butikker og handverksstuer, over den ujevne steinbrulegging på torget, gjennom vrimmelen av borgere som gjør innkjøp, og til universitetet. Her blir det vakre bytte...



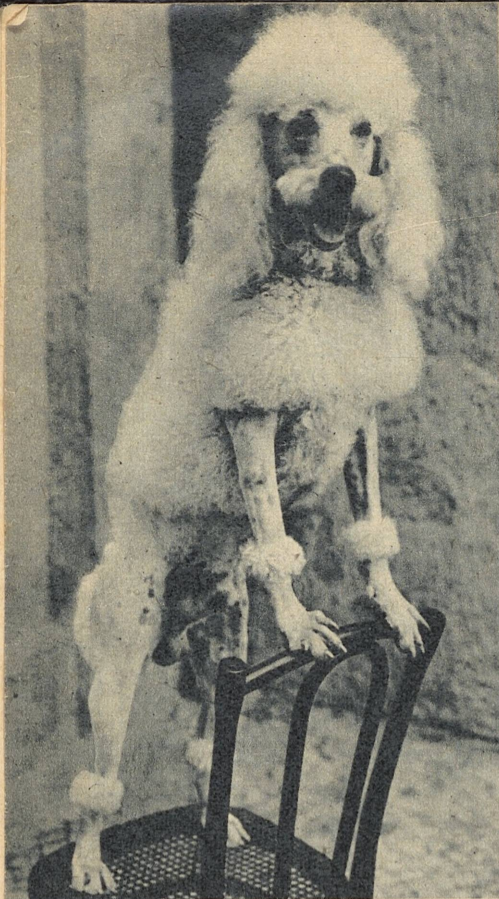
...med et rykk satt ned. Rasende river Renata forhenget tilbake, men snart riker raseriet, for foran henne står Johannes, Paracelsus' famulus. Allerede lenge har hennes hjerte tilhørt den unge studenten, men den intolerante far må ikke vite noe om denne kjærlighet



...portvakten må skride inn. I dette øyeblikk setter et kjøretøy, som sto upåktet under linen, seg i gang og ruller i galopp gjennom den ubevoktede port. Mens byknektene og folket enno er opptatt...



...løper linedanseren etter vognen og ut i friheten. Listen er lyktes. I vognen satt Paracelsus! Han alene kunde redde byen fra den truende pesten, men misunnelige og ondssinnete folk truet ham med fengsel, og så måtte han flykte...



Puddelen med rokokko-trimming, som man „friserte“ den helt fra det 18. århundre inntil for 10 år siden



To ganger det samme

Kjemmet ren, befridd for det altfor tykke håret, føler Vallentin seg sikkert bedre til mote enn sin halvnakne ane



„Moderne“ trimmet, likner den tyske puddelhunden i det ytre persianer-lammet. Denne trimming kaller man derfor karakul-trimming



Den synes å være seg sin verd fullt bevisst, denne kloke lille rasehunden. Den nye formen på dens klipping har allerede funnet stor tilslutning blant mange puddelhund-venner i Europa

TO NYHETER:

„Karakul-puddel“ med kakekort

Visste De at det også finnes rasjerneringskort for hunder? I Tyskland har man innført dem, for rasehundene, for forsvarsmaktens tjenestehunder, som har vært til mønstring og er erklært for brukbare, og for de krigsblindes og krøplingenes firbeinte ledsagere og andre vakt- og brukshunder. Selvfølgelig behøver hunder, som ikke kommer inn under disse kategorier, ikke å sulte ihjel, for på bestemte dager i uken får deres eiermenn hundekjøtt også uten kort. I denne sammenheng er en spesiell omstendighet meget interessant: i den annen verdenskrigs fjerde år har i Tyskland en gammel og allikevel ny hunderase erobret første plassen — puddelhunden. Middelalderens forfattere kalte den canis aquaticus aviarius, sjøfuglehund. Dette navn henviser til dens opprinnelige anvendelse ved sjøfugljakten. Og i dag antar man at puddelen, som allerede ofte ledsaget den tyske soldat i tidligere felttog, under denne krigen er blitt heimevant i andre land.

For noen år siden så puddelen ganske annerledes ut enn i dag. Hos denne rase bestemmes dens ytre av klippingen. Man talte om rokokkotrimming fordi man inntil for omtrent 10 år siden klippet og „friserte“ den på samme måte som det var moderne i det 18. århundre. De moderne tyske hundeopdrettere var de første som gikk vekk fra de lange lokkene og den lille „muffen“ og ga den tyske puddelen en trimming som sterkere betoner dens kynologiske skjønnhet. Etter den lille lokken på persianerlammet, som er meget lik puddelhåret, kaller man denne klipping karakul-trimmingen. De ytterst kloke „karakulsk“ trimmete puddelhunder hører med til de rasehunder, som er berettiget til å få rasjerneringskort.

Til bildene på siste side:

SOLDATER OVERTAREN OPERA

Den 24. oktober 1941 var Charkov falt, og allerede den 25. desember slo operaen i Charkov sine porter opp igjen. Soldatene i et tysk propaganda-kompani hadde brakt liv til det forlatte teater. De hadde samlet de krefter, som var blitt tilbake i byen, til et nytt ensemble. Hver dag ble det no spilt, selv om det var mer enn ti graders kulde i teateret, og selv da fienden to ganger var trengt fram tett foran byen.

Kunstnere og sceneteknikere fikk gasjer som lå inntil 50% over de beløp de hadde fått av sovjetruiserne. Dessuten får de rasjoner som forsvarsmakten. Den kunstneriske og organisatoriske ledelse av operaen ligger i soldatenes hender. Erfarne unge kapellmestere fra forsvarsmakten rekker står ved dirigentpulten, tyske og ukrainske sceneledere er regissører. Teateret er hver eneste dag fylt til siste plass med soldater. Programmet består av verker av russiske, italienske, franske og tyske komponister.

Bildene på siste side viser en gasjedag i balletgarderoben og en scene fra Tsjaikovskys „Pique Dame“.

Besten
für
tierische Futtermittel
für 1 Hund

Gültig ab 1. August

Futtermittelschein
zum Bezuge von
tierischen Futtermitteln
für 1 Hund

Ernährungsamt
Berlin

Name des Hundebesizers: _____

Wohnort: _____
Straße: _____

12. 3.1.43
1.10.1.
11.1.-17.1.
22

1 bis zu 6 kg pflanzliche Futtermittel für Hunde Juli 1942	4 bis zu 6 kg pflanzliche Futtermittel für Hunde Oktober 1942
2 bis zu 6 kg pflanzliche Futtermittel für Hunde August 1942	5 bis zu 6 kg pflanzliche Futtermittel für Hunde November 1942
3 bis zu 6 kg pflanzliche Futtermittel für Hunde	6 bis zu 6 kg pflanzliche Futtermittel für Hunde

Gültig ab 1. Juli 1942

1497. * *

Futtermittelschein
zum Bezuge von
pflanzlichen Futtermitteln
für 1 Hund

E.-A.: Berlin

Name des Tierhalters: _____

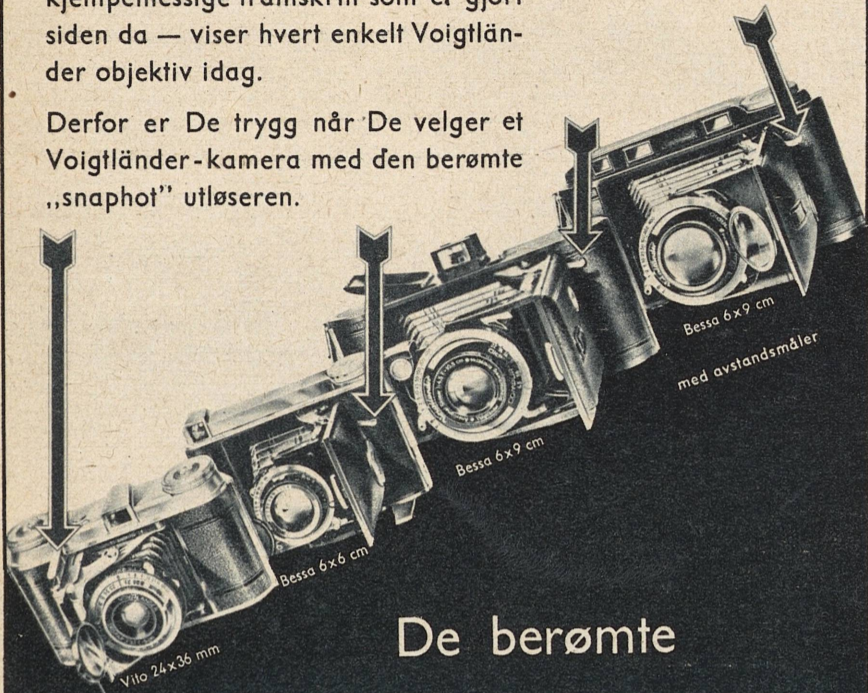
For hunden: Kjøtt- og kakekort. For de av hundene som er mønstret som brukbare tjenestehunder for forsvarsmakten og for utpregete rasehunder bli: det utdelt ekstra formidler

De visste ikke:

at det første objektiv som blev laget for fotografering — var et Voigtländer objektiv? Det var i 1840.

Hvilken sum av erfaring og hvilke kjempemessige framskritt som er gjort siden da — viser hvert enkelt Voigtländer objektiv idag.

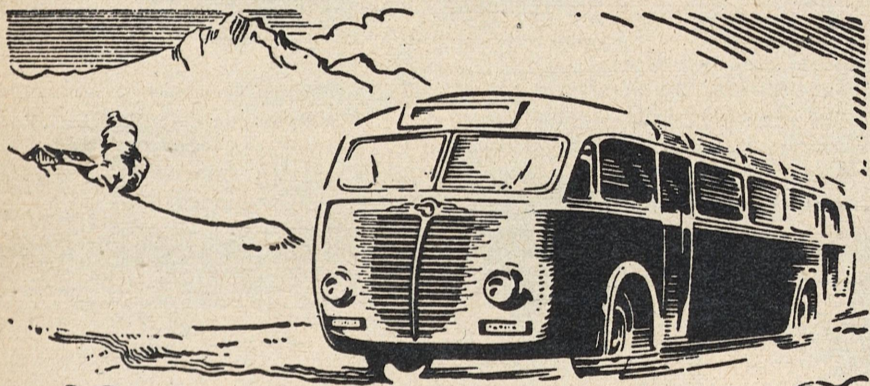
Derfor er De trygg når De velger et Voigtländer-kamera med den berømte „snaphot” utløseren.



De berømte
Voigtländer -
kameraer

Lohse
Uralt Lavendel
En ren
og frisk
duft

Man kan heller ikke lenger framstille Lohse Uralt Lavendel uinnskrenket, men no som får får man det ekte og uforandret. Den som kan innrette seg litt, har det lenge, for det behøves jo bare et par dråper for et kvarters forfriskning. Og det skulde man gjøre! Man føler seg straks bedre, man arbeider også lettere i omgivelser som er fulle av frisk duft.



BÜSSING NAG



Biler for vanskelig terreng
med samtlige hjul tilkoblet motoren



Rosodont

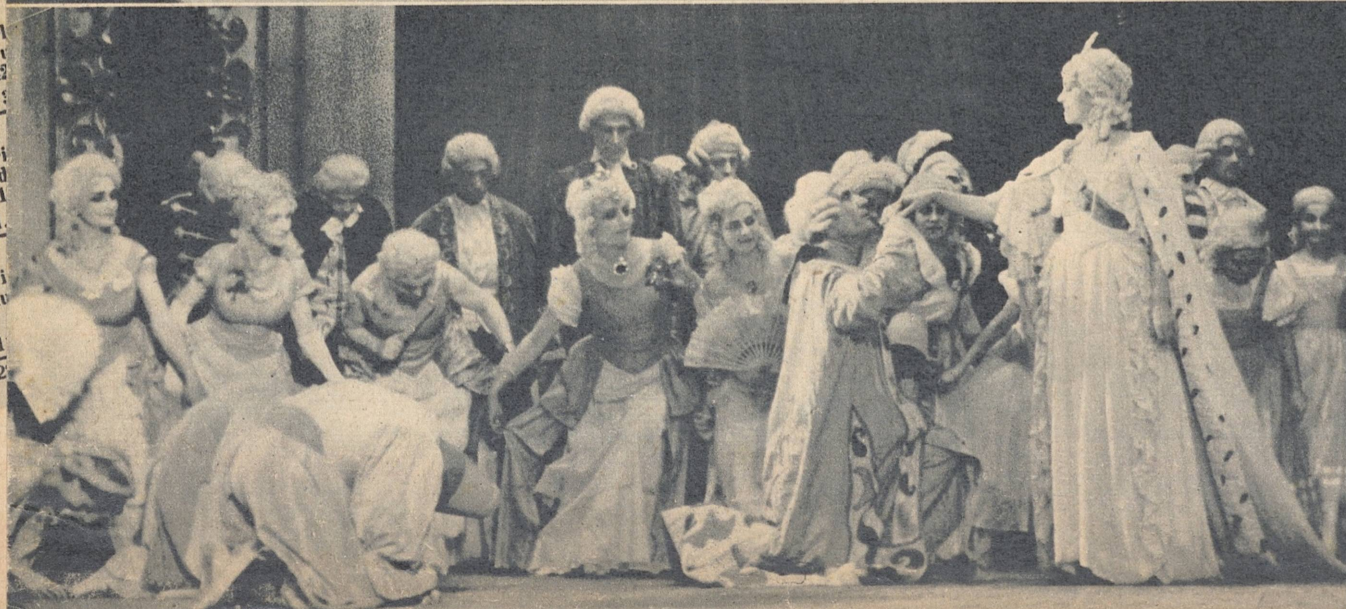
BERGMANN'S TANNKREM I FAST FORM

TYSK KVALITETSVARE
PAKKET I
TYSK VERKSTOFF

A · H · A · BERGMANN, WALDHEIM (S.A.)

AHAB

Signal



Foran og bak kulissene

To bilder fra et operahus

(Til teksten på side 38)

PK-foto: Krigskorrespondent
Mittelstaedt